

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Portfolio profesního rozvoje Markéty Berouskové

Portfolio of professional development Markéta Berousková

Autor práce: Markéta Berousková

Vedoucí bakalářské práce: PaedDr. Zdenka Hanková

Datum odevzdání práce 2017

Prohlášení studenta

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Portfolio profesního rozvoje Markéty Berouskové potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucí práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze .....

.....

podpis studenta

Poděkování: Děkuji vedoucí mé práce PaedDr. Zdeňce Hankové, za její osobní přístup, ochotu a značnou trpělivost při odborném vedení mé bakalářské práce.

Anotace

V Portfoliu profesního rozvoje Markéty Berouskové je začleněna část, která se zabývá domovem mládeže. Je to především profesiografický rozbor a případová studie školského zařízení. V eseji se autorka zabývá problematikou výchovy dospělých lidí s trestní minulostí. Klíčová slova: portfolio, vychovatelství, profesiografický rozbor, případová studie školského zařízení, výchova dospělých s trestní minulostí.

Anotation

In the Portfolio of professional development of Markéta Berousková there is a part dealing with the dormitory, internat, hall of residence. It is primarily a profesiographics analysis and a case study of the school facility. In the essay, the author deals with the education issues of adult with criminal history. Keywords: portfolio, education, professional analysis, case study of school facilities, education of adults with criminal history.

Obsah:

1. Předmluva	8
2. Profesní strukturovaný životopis	9 - 10
3. Výchova dospělých s trestní minulostí – odborná esej	10 - 18
4. Seznam prostudované odborné literatury vážící se k předmětu studia ...	18 - 19
5. Konspekt knihy A.S. Makarenka „Začínáme žít – Pedagogická poéma“	20 - 27
5.1. Makarenkovy pedagogické metody uvedené v knize	27
5.2. Citace z knihy	28 – 29
5.3. Závěr konspektu	29 - 30
6. Profesiografický rozbor vychovatele v domově mládeže	30
6.1. Kvalifikační požadavky dle zákona	30 - 32
6.2. Činnosti pedagogického pracovníka	32 - 36
6.3. Předpoklady pro výkon profese vychovatele v domově mládeže ...	36 - 38
6.4. Podmínky pro výkon profese	38 - 39
7. Případová studie Domova mládeže v Praze 9	39
7.1. Výpis z rejstříku škol	39 - 40
7.2. Základní informace	40 - 42
7.3. Vybavení Domova mládeže v Praze 9	42 - 43
7.4. Charakteristika žáků a studentů	43 - 44
7.5. Kritéria k přijetí žáka, studenta	44
7.6. Pedagogická koncepce Domova mládeže v Praze 9	45 - 48
7.7. Kultura, klima a image Domova mládeže v Praze 9	48
7.8. Charakteristika vychovatelského sboru	49
7.9. Pojetí Vnitřního řádu Domova mládeže v Praze 9	49 - 52
7.10. Organizace školního roku	52
7.11. Aktivity v Domově mládeže v Praze 9	52
8. Písemná příprava na volnočasovou výchovnou aktivitu	52 - 56
9. Závěrečná reflektivní úvaha o vlastním studiu	56 - 57

10. Soupis použité literatury a pramenů	57 - 58
11. Přílohy	58 - 64

1. Předmluva

Tématem mé bakalářské práce je Portfolio profesního rozvoje. Toto téma jsem si vybrala, protože mám, dle mého názoru, bohatou a různorodou praxi. Jako knihu, která mě ovlivnila jsem zvolila knihu „ Začínáme žít“ autora A.S. Makarenka, kterou jsem poprvé četla před mnoha lety, ale z jehož některých pedagogických metod a postupů čerpám dodnes.

V profesiografickém rozboru a případové studii se budu zabývat domovem mládeže a prací vychovatelek domova mládeže, kde jsem působila. V eseji se soustředím na výchovnou práci s dospělými lidmi po výkonu trestu, kterou se zabývám nyní. V odborné eseji se chci zabývat důvody, které jsou pravděpodobnou příčinou společenského selhání většiny mých klientů.

Má pedagogická profesní dráha začala v roce 1985, když jsem dostala nabídku práce mistra odborné výchovy na zahradnickém učilišti. Po mateřské dovolené jsme s manželem mnoho let vedli firmu zabývající se návrhy a realizacemi zahrad. Zde jsem se často setkávala s mladými nekvalifikovanými dospělými z Čech i jiných států.

Tato praxe mi velmi pomohla, když jsem se po letech podnikání opět vrátila k učení odborného výcviku. Později, když jsem se věnovala vychovatelství, jsem velmi dobře vycházela i s dospělými studenty.

Nyní se zabývám prací s lidmi, kteří mají za sebou výkon trestu a rozhodli se, že se chtějí zařadit zpět do společnosti. Myslím, že všechna má zaměstnání, kterými jsem v životě prošla, byla nějak spojena s pedagogickou činností. Zvláště v nynějším zaměstnání využívám všechny znalosti a zkušenosti, které jsem nasbírala v průběhu praxe i studia na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy.

,

2. Profesní strukturovaný životopis

Jméno : *Markéta*

Příjmení : *Berousková*

Rodné příjmení : xxxx

Narozena : xxxx

Kontakty: e-mail : xxxx mobil: xxxx

Praxe:	Rubikon centrum z.s. Koordinátorka projektu	2017 – dosud
	Kolpingův dům pracovník v soc. služ.	2016 - 2017
	Domov mládeže vychovatelka	2013 - 2016
	OSVČ návrhy a realizace zahrad	1994 – 2005
	Mateřská dovolená 2x	1988 – 1994
	Sady lesy zahradnictví SOU mistrová učňů	1985 – 1988
	Jahodárna Zbraslav technik	1985
	OPS Pelhřimov vedoucí zahradnictví	1984 – 1985
	Lázně Karlova Studánka vedoucí zahrady	1983 – 1984
	Sady lesy zahradnictví zahradnice	1980 – 1983

Pedagogická praxe:

	Domov mládeže vychovatelka	2013 - 2016
	SOŠ stavební a zahradnická učitelka OV	2005 - 2011
	Sady lesy zahradnictví mistrová učňů	1985 - 1988

Vzdělání :	VŠ Pedagogická fakulta UK	studium probíhá	
	Rekvalifikační kurz Pracovník v sociálních službách		2011
	DPS PFUK obor: Učitelství odborného výcviku		2009
	Rekvalifikační kurz Masérské služby		1992
	SŠ pro pracující zahradnická, obor: zahradnické služby		1982
	SOU zahradnická učební obor zahradník		1980
Dovednosti :	práce s počítačem uživatel + projektování zahrad		
	jazykové znalosti	RJ	
	řidičský průkaz	sk. B	

Další dovednosti: dobré komunikační schopnosti, ochota se dále vzdělávat, schopnost vést tým, flexibilita, kreativita, estetické cítění, dobré metodické schopnosti, vysoké pracovní nasazení.

Datum

Podpis

3. Výchova dospělých s trestní minulostí - odborná esej

V eseji se budu zabývat otázkou výchovy lidí s trestní minulostí. Ta by pro ty naše klienty, kteří se rozhodli pro nový způsob života, neměla být nepřekonatelnou překážkou. Soustředím se zde také na otázku fungování našeho systému sociálních služeb pro lidi bez domova a to, zda jsou tímto systémem dostatečně motivováni. Také zde rozebírám vliv výchovy v dětství a vlastní

sebevýchovy na budoucí schopnost jedince zařadit se do společnosti uspokojivým způsobem. V eseji rozebírám svůj osobní náhled na tato témata, podložený postoji autorů odborné literatury.

Výchova nás provází celým životem Výchova plní řadu funkcí: připravuje jedince k osvojování společenských rolí, uzpůsobuje člověka k sebevýchově, vytváří podmínky pro samostatný rozvoj osobnosti, připravuje jedince k plnění společenských úkolů, přenáší historické zkušenosti z generace na generaci, vštěpuje lidskou kulturu, pečuje o harmonický rozvoj osobnosti, připravuje pro specifické aktivity a práci, organizuje prostředí a situace, které ovlivňují život jedince i skupiny. Tyto úkoly činí z výchovy stěžejní fenomén našeho každodenního světa a z vychovatele mimořádně důležitý subjekt, který má zásadní vliv na životy jednotlivců a na celou společnost.¹

Vychovávají nás rodiče, pedagogové, sourozenci, dětské skupiny, působí na nás přečtená literatura, shlédnuté filmy a umělecká díla, naše krásné i ošklivé zážitky, kultura rodiny a země odkud pocházíme a mnoho dalších podnětů, které všechny dohromady skládají to, jakým jsme člověkem.

Každá společnost má zažitá představy o tom, jaké vlastnosti jsou pro člověka žádoucí a které jsou nežádoucí. Prostřednictvím působení, především rodiny, školy a médií se snaží vtisknout každému jedinci určitou formu. To se však většinou daří jen částečně.

Do snahy o naši výchovu vstupuje nemalou měrou genetická dispozice, která určuje inteligenci, temperament a do dost značné míry i celkové naladění budoucí osobnosti. *Z dalších etiologických činitelů je třeba zmínit geneticky podmíněné dispozice k disharmonickému vývoji často s typickou odchylkou v rozvoji emočních a volních charakteristik a konečně oslabení nebo poruchu centrální nervové soustavy (vzniklé ještě v období prenatálním nebo perinatálním).*² Jak jinak si vysvětlit, že děti, které prošly v dětství opravdu strašnými zážitky – týrání

---

¹ BENDL, Stanislav, Ph.D. *Vychovatelství: Učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-4248-9.

² BENDL, Stanislav, Ph.D. *Vychovatelství: Učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-4248-9.

rodiči, válkou, hladověním, šikanou, těžkou chudobou atd. si v dospělosti vedou různě. Z některých se stanou trosky, které se celý život litují a některé děti i dospělí jsou schopni se přes negativní zážitky přenést a dokonce z nich čerpat sílu pro svůj rozvoj.

Osobně se přikláním k myšlence (Bendl 2015), že konečným cílem výchovy má být sebevýchova. To co si myslí ostatní lidé, jak bychom měli žít je pro nás jistě důležité, zvláště když se setkáme se silnou autoritou v pozitivním i negativním smyslu. Asi nejdůležitější je, podle mého názoru to, jak my sami máme nastavené hodnoty, jak se vnímáme a jestli vůbec potřebujeme cíl, jací bychom my chtěli být. K tomu je většinou třeba, aby lidé, kteří toho z nějakého důvodu nejsou sami schopni, někdo vedl, vychovával. Pro mne jsou to v poslední době hlavně moji svěřenci, lidé s trestní minulostí.

Po prvotní ostražitosti jsem zjistila, že stigma záznamu v trestním rejstříku z těchto lidí v očích společnosti dělá vyvrhele, což je většinou, alespoň v případech s nimiž se setkávám, trochu nespravedlivé. Vždyť sklouznout na šikmou plochu se dá tak lehce, zvláště pokud je člověk mladý a v dětství prošel nějakým traumatem. Takový člověk mívá sklon se sdružit s partou podobně postižených a vůči společnosti naladěných individuí a pak už je k problému se zákonem jen malý krok.

Náš stát si zakládá na tom, že je státem sociálním. Jak se v něm cítí lidé, kteří jsou z nějakých důvodů nuceni využívat onu sociální síť se v posledních letech přesvědčuji ve styku s klientkami azylového domu pro matky s dětmi a nyní u neziskové organizace Rubikon, kde se setkávám s pracovníky na tréninkových místech. V azylových domech a podobných zařízeních a často najdeme jedince, kteří mají v sobě nějaký nevyřešený problém. Mají špatné pracovní návyky, nízkou kvalifikaci, malé sebevědomí a velké dluhy. V případě žen se často stává, že když jsou matkami, prožívají s nimi nelehkou situaci jejich dětí, malí putovníci po azylových domech.

Náš státní systém pro oběti sociálního vyloučení není špatný. Umí zachránit člověka, který se ocitne bez přístřeší, dát mu základní potraviny a umožnit mu

přenocování v teple – často na židli nebo na podlaze jídelny. Matkám s dětmi je poskytnuta možnost krizového ubytování na jeden týden, kde se pak s nimi řeší další bydlení a získání sociálních dávek.

Potud si myslím, že je věc celkem v pořádku. Problém nastává ve chvíli, kdy akutní nebezpečí smrti hladem nebo mrazem pomine a sociální pracovník postiženému člověku zajistí sociální dávky na dobu, než si najde zaměstnání.

Pokud si totiž takový jedinec opravdu najde zaměstnání, okamžitě se situace opakuje. Dostane první peníze, většinou tak do deseti tisíc korun, protože vše ostatní mu sebere exekuce a musí si zaplatit ze svého platu bydlení v azylovém domě (čtyři tisíce korun). Potom je mu oznámeno, že si má co nejdříve najít jiné bydlení. Jakmile má totiž takový člověk trvalé zaměstnání a příjem, přestává být cílovou skupinou pro azylový dům. Se ztrátou bydlení v azylovém domě se většinou pojí i ztráta možnosti stravování zdarma.

Člověk, který i původně měl ambice se ze své špatné situace dostat, úplně ztrácí motivaci a zjišťuje, že je pro něj pohodlnější přijmout státní sociální službu, zaměstnání si hledat jen příležitostně a raději mít jen občasný přivýdělek „na černo“. Tak může nadále využívat možnost pobytu v azylovém domě, kde se sice ne příliš kvalitně, ale přece jen nají a v teple vyspí.

Zařídít to, aby se lidé nedostávali na sociální dno, jistě nelze. Co je ale určitě možné a v čem náš sociální systém doposud pokulhává, je správná motivace a hledání možností pro lidi, kteří zlepšení vlastní životní situace opravdu chtějí.

V této oblasti vidím velký přínos tréninkových míst, kde se lidé, kteří jsou již dospělí a neumějí si získat nebo udržet pracovní místo, učí žít ve společnosti. Chodit do práce každý den, pracovat osm hodin denně, komunikovat na pracovišti se spolupracovníky i nadřízenými, získané prostředky smysluplně vynakládat na věci opravdu potřebné a umět si jinak nastavit svůj hodnotový žebříček.

Několik měsíců teď pracuji na místě, kde několik pracovníků na tréninkovém místě vedu. Výhodou manuální práce v zahradě je, že lidé mají po čase chuť spolu komunikovat a pak je možné navázání vztahu. Lidé postižení sociálním vyloučením se většinou rádi svěřují se svým životním příběhem a na příbězích lidí

z tréninkových míst je možné názorně vidět jak absence výchovy nebo její špatné uplatňování, může člověka negativně ovlivnit na celý život.

Často jsou mezi lidmi s trestní minulostí lidé s chybějícím rodinným zázemím, nebo jsou v rodině nastavené scestné morální hodnoty.

V této souvislosti mě nedávno zaujal rozhovor s momentálně mediálně nejznámějším vězněm Jiřím Kajínkem, kde pan Kajínek velmi hezky vzpomínal na své dětství a mládí a chválil svou rodinu jako plně funkční. Říkal zde, že byl vychováván ve svobodě a hodnými rodiči. To, že byl potrestán odnětím svobody za krádeže, bere jako správné, protože tyto věci opravdu spáchal a byl dopaden.

Rodiče v žádném případě neviní, oni jej vychovali dobře a život si pokazil sám. S trestem, který dostal za vraždu nesouhlasí, neboť tento trestný čin údajně nespáchal. Potud by bylo vše v pořádku až na poznámku, že by nikdy neudělal žádný násilný čin, protože by se za něj rodiče museli stydět. K tomu ještě dodal, že tatínek sice nevěděl, ale tušil, že s kamarády vykrádají chaty a obchody, ale řekl mu ať je hlavně opatrný – to pro mne znamená, že vlastně svého syna podporoval v trestné činnosti – krádež je v normě, ale násilí už ne.³

Podle mého názoru se u Jiřího Kajínka jedná o exemplární případ špatně nastavených morálních hodnot. *Ideální případ je ten, kdy jedincův cíl je významný pro něho osobně, zároveň se shoduje se společným cílem malé sociální skupiny, která má psychologicky a morálně příznivé znaky a odpovídá také cílům a hodnotám společnosti, obecným morálním hlediskům, nebo alespoň s nimi není v rozporu. To však předpokládá značně rozvinutou osobnost.*⁴

A takovéto nesprávné nastavení norem my řešíme i s našimi klienty. Oni už vědí, že udělali chybu ne v tom, že se nechali chytit, ale v tom že porušili některou z norem nastavenou v naší společnosti. Učíme je, jak žít tak, aby se do střetu se zákonem už nedostali a snažíme se je motivovat pro vlastní rozvoj.

---

³ [Http://prima.iprima.cz/porady/ja-kajinek/zpoved](http://prima.iprima.cz/porady/ja-kajinek/zpoved) [online]. [cit. 2017-12-03].

⁴ ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ. *Psychologie pro učitele*. 2. vydání. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X

Častým motivem závadového chování v době dospívání a rané dospělosti bývá také neuspokojivý vztah s rodinou a chybějící rodinné zázemí. Souhlasím s tvrzením, že základem pro zdárný vývoj dítěte je úplná, funkční rodina. Plní řadu biologických, ekonomických, sociálních a psychologických funkcí a považujeme ji za nejdůležitější sociální skupinu, v níž jedinec žije. Rodina poskytuje dítěti zázemí, uspokojuje jeho potřeby, zprostředkovává zkušenosti, které jinde nejde získat. Všeobecně se má za to, že dítě ke svému zdravému vývoji v první řadě potřebuje citovou vřelost a lásku. Předpokládá se, že pokud se dítěti dostává sympatií a citové podpory, vynahradí to i nedostatek jiných psychických prvků, jako je nedostatek smyslových podnětů, materiálního vybavení (hraček), výchovy či vzdělání.⁵

Zajímavý a potvrzující výše uvedenou citaci, je pro mě příklad mého klienta Honzy (jméno změněno), který se svou sestrou, dvojčetem, vyrůstal do šesti let v dětském domově. Poté byl spolu se sestrou adoptován do rodiny středoškolského učitele matematiky.

Zatím co sestra se adaptovala dobře, měla dobré školní výsledky a ráda pomáhala adoptivním prarodičům na zahradě, Honza se práci vyhýbal, učení mu nešlo, „zlobil“ a byl často, zřejmě nepřiměřeně, trestán. Zmiňuje časté bití i páskem a večere jen chléb a voda.

Chlapec již v patnácti letech začal kamarádit s konzumenty marihuany, začal doma krást a adoptivní otec jej v osmnácti letech „vyhodil z domu“. Následovala kariéra feťáka a příležitostného dělníka, který má ve dvaceti pěti letech za sebou onemocnění hepatitidou C a bohužel i psychiatrickou diagnózu paranoidní schizofrenie. Pořád velmi trpí tím, že jej otec v osmnácti letech vyhodil z domu „jako odpadky“. Jeho sestra vystudovala střední školu, má vlastní rodinu a s adoptivní rodinou se stýká. Domnívám se, že v případě Honzy jde o zlomovou událost. *Individualizovaně biografickému profilování socializace také napomáhá reagování sociálního okolí na zlomové události v životě jedince. Jsou to události, které jedinec silně prožívá, takže se pro něj stávají významným životním předělem.*

---

⁵ PUGNEROVÁ, Michaela a Jana KVINTOVÁ. *Přehled poruch psychického vývoje*. Praha: Grada, 2016. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5452-9.

V pozitivním případě, z pohledu samotného vyvíjejícího se jedince provází zlomová období pocit otevírajícího se horizontu příležitostí něco dokázat. V případě negativním, provází zlomová období pocit ztroskotání, přibouchnutých dveří.⁶

Honzu se snažíme společně s psychologem z Naděje, motivovat ke změně úhlu pohledu na jeho postavení, i když uznávám, že jeho situace není jednoduchá. Při práci s ním, postupně odhalujeme příčiny jeho dosavadních pracovních neúspěchů a upozornuji jej na úskalí, která mohou vyvstat, třeba při jeho komunikaci s kolegy, nadřízenými nebo zákazníky. Vymýšlíme pro něj vhodné cesty, jak naložit s momentální indispozicí související s jeho psychiatrickou diagnózou, aby nedošlo k velkým problémům na pracovišti.

Cesta to bude dlouhá a nemyslím si, že formát tréninkového místa na šest měsíců bude pro Honzův případ dostačující. Myslím však, že si již vždy může říkat, že sice jej z domova vyhodili, ale u nás jsme se snažili mu pomoci a ukázali mu cestu, které když se bude držet, pravděpodobně se jeho životlepší.

Velice bych si přála, aby se státní sociální politika více zaměřila na lidi, kteří mají problém si najít a udržet zaměstnání. Domnívám se, že i z ekonomického hlediska se jeví výhodnější, rehabilitovat člověka, který zde v České republice žije a doposud využíval sociální systém, než najímat zahraniční pracovníky a tohoto člověka udržovat nadále na sociálních dávkách.

V mezinárodním srovnání patřila ČR dlouhou dobu k těm zemím, kde byl podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu lidí bez práce značně vysoký. Toto se naštěstí v poslední době změnilo. Ve 4. čtvrtletí 2016 se snížil počet dlouhodobě nezaměstnaných meziročně o 40 tisíc na 75 tisíc osob, což je nejnižší počet od roku 1997.⁷

---

⁶ HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4674-6

⁷ [online]. [cit. 2017-12-03]. DOI: <http://www.statistikaamy.cz/2017/04/dlouhodobost-nezamestnanost-je-nejnizsi-od-roku-1997>.

Tato statistika ovšem zahrnuje pouze osoby hlášené na pracovním úřadě jako osoby dlouhodobě nezaměstnané, víc by nám možná situaci mohla přiblížit informace o vyplacených dávkách v hmotné nouzi, kterou dle článku v Českých novinách pobíralo v roce 2016, 178400 osob a bylo na ni vyplaceno 7,7 miliard Kč.⁸

K tomu aby státní pomoc byla efektivnější, by bylo především třeba, aby konečně vzniklo opravdové sociální bydlení podporované státem, aby i lidé z nejnižšími příjmy dosáhli finančně na bydlení, které by jim umožnilo zkvalitnit vlastní osobní život. Dále si myslím, že je chybou, nechávat podporu zaměstnávání do velké míry v rukou neziskových společností, závislých na projektech podporovaných EU.

Zásadním důvodem, který mě vede k této úvaze je fakt, že práce na těchto projektech a vykazování činností s nimi spojených přesně podle nařízených schémat EU je tak velká, že na přímou práci se sociálně hendikepovanými osobami zbývá málo. Ještě i při tom co zbývá je potřeba práci postavit podle toho, aby bylo možné vykazovat projekt a ne podle toho, co by bylo třeba dělat s klienty, aby se jejich postavení zlepšilo.

Tím ovšem nechci říci, že je na tomto poli vše jen špatné. Jen myslím, že je dobré o věcech mluvit a uvědomovat si kde jsou slabá místa našeho sociálního systému a jak je podpora lidí na spodních příčkách sociálního žebříčku naší společnosti důležitá.

Je třeba si uvědomit, že člověk, který se vrací po výkonu trestu, často nemá stabilní rodinné zázemí. Nechce - li se vrátit k trestné činnosti, nemá většinou kam jít. Vzhledem k tomu, že nechce vyhledávat své bývalé známé, kteří jsou spojeni s trestnou činností, je takový člověk i bez přátel. Pokud je bez příjmů a není výrazně závislý na alkoholu nebo psychotropních látkách, může získat ubytování v některém azylovém domě, kde se ale ocitne ve společnosti podobně postižených

---

⁸ [Http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/prijemcu-davek-hmotne-nouze-ubylo-za-posledni-tri-roky-o-ctvrtinu/1424354](http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/prijemcu-davek-hmotne-nouze-ubylo-za-posledni-tri-roky-o-ctvrtinu/1424354) [online]. [cit. 2017-12-03].

lidí a navazováním kontaktů v tomto prostředí je pravděpodobné, že se brzy ocitne v bludném kruhu.

Podle mého názoru, je třeba umožnit širší veřejnosti hlubší náhled do problematiky lidí ze sociálního dna společnosti. Povrchní pohled na individua často nevábné vůně a vzhledu, nám těžko odhalí, co vedlo k tomu, že se lidská bytost dostala do tohoto, jistě nezáviděníhodného stavu.

Závěrem chci vysvětlit, že televizní rozhovor s Jiřím Kajínkem mi byl inspirací k úvaze o vlivu špatného výchovného působení v dětství na lidi, kteří se později stanou pachateli trestné činnosti.

V eseji jsem rozebírala situaci mých klientů, jimiž jsou lidé s trestní minulostí a to, že jejich frustrace a slabá motivovanost ke změnám po výkonu trestu, často nebývá způsobena jen jejich nečinností, ale může být i chybou v systému fungování sociálních služeb a to, jak zásadně by situaci mnohých jedinců snažících se vymanit ze závadového prostředí, změnila možnost dostupného sociálního bydlení podporovaného státem.

Domnívám se, že výchovu dospělých lidí s trestní minulostí je třeba rozvíjet a opravdu se snažit o záchyt a podporu těch osob, které se chtějí integrovat do běžné společnosti. Náklady vynaložené na tyto aktivity se společnosti jistě vrátí.

4. Seznam prostudované odborné literatury vážící se obsahově k předmětu studia

1. BENDL, S. *Školní kázeň v teorii a praxi*. Praha: Triton, 2011, 208s. ISBN 978-80-7387-432-2
2. BENDL, S. a kol. *Výchovatelství: Učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-4248-9.
3. ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ. *Psychologie pro učitele*. 2. vydání. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X.
4. HÁJEK, B. HOFBAUER, B. PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*, Praha: Portál, 2011, 240s. ISBN 978-80-262-0030-7

5. HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy. 2.*, přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4674-6.
6. MAKARENKO, Anton Semjonovič. *Začínáme žít: Pedagogická poema.* 8. vydání. Praha: Lidové nakladatelství, 1973. ISBN 26-049-73
7. MATĚJČEK, Z. *Po dobrém, nebo po zlém?* Praha: Portál, 2007. 109 s. ISBN 978-80-7367-270-6
8. MATĚJČEK, Z. *Výpravy za člověkem.* Praha: Odeon, 1981. ISBN 01-070-81.
9. PETTY, G. *Moderní vyučování.* Praha: Portál, 1996, 384s. ISBN 80-7178-070-7
10. PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky.* Praha: Portál, 2009. 272 s. ISBN 978-80-7367-567-7
11. PRŮCHA, J. *Srovnávací pedagogika.* Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-155-7
12. PUGNEROVÁ, Michaela a Jana KVINTOVÁ. *Přehled poruch psychického vývoje.* Praha: Grada, 2016. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5452-9.
13. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie.* Praha: Karolinum, 1996. 353 s. ISBN 80-7184-317-2
14. ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení.* Vyd. Portál, 2003, 264s. ISBN 80-7171-800-1

5. Konspekt knihy: MAKARENKO, Anton Semjonovič. *Začínáme žít: Pedagogická poema.* 8. vydání. Praha: Lidové nakladatelství, 1973. ISBN 26-049-73

Úvod

Třídílný svazek popisuje způsoby, jakými se autor snažil o převýchovu bezprizorné mládeže na platné členy tehdejší sovětské společnosti.

1. díl popisuje vznik 1. Kolonie Gorkého, Makarenko se zde detailně věnuje výchovným postupům, které na problémovou mládež uplatňoval, včetně sebereflexe v níž hodnotí, jak a v které situaci byla metoda úspěšná, či nikoliv.

2. díl popisuje rozšíření původní kolonie a její přesunutí na statek Trepkovka. Následoval hospodářský rozkvět kolonie a ukotvení zavedených principů. Ve druhém dílu se autor rozepisuje o jednotlivých příhodách a těžkém boji se sovětskou byrokracií.

3. díl se věnuje budování kolonií Kurjaž a Dzeržinského. Zde Makarenko využíval již zaběhnutých pravidel z první, Gorkého kolonie. V závěru knihy hodnotí své působení a popisuje vývoj výrazných osobností z řad kolonistů.

Obsah knihy

1. díl

Kapitoly 1. – 2.

Knihla začíná v září roku 1920, rozhovorem A. S. Makarenka s přednostou Gubernálního úřadu lidového vzdělávání. V té době vedl A. S. Makarenko v nevyhovujících podmínkách pracovní školu. Přednosta úřadu A. S. Makarenkovi nabídl prostory bývalé kolonie pro mladistvé provinilce, aby tam pedagog mohl založit kolonii pro bezprizorné chlapce.

Kolonie Gorkého vznikla na 40 hektarovém pozemku s pěti polorozpadlými budovami. V počátcích budování kolonie musel její zakladatel bojovat s velmi omezeným rozpočtem, nedostatkem základního stavebního materiálu a po přijetí prvních chovanců i s nedostatkem základních potravin a oděvů.

Jedním z prvních úkolů A. S. Makarenka bylo sestavení týmu spolupracovníků. Na místě se setkal se stávajícím správcem, bývalým husarem K. I. Serďukem a

přijal dvě pedagožky. Mladou nadšenou Lydyi Petrovnu, která právě dostudovala gymnázium a starší zkušenou Jekatěrinu Grigorjevnu. S tímto týmem a výpomocí z blízké vesnice dokázal A. S. Makarenko během několika měsíců uvést do provozu jednu budovu a mohl přijmout první chovance. K tomu došlo začátkem prosince 1920.

První skupina byli dospělí, velmi sebevědomí chlapci, kteří byli zprvu zcela nevladatelní. Po měsíci jejich odmítavého a vzdorného chování došlo k tomu, že A. S. Makarenko v rozčilení několikrát uhodil do tváře chlapce, který omítl zadaný úkol.

Překvapivé pro Makarenka bylo zjištění, že chlapec z leknutí náhle přestal vzdorovat a podřídil se autoritě. Později na tomto zjištění postavil svoji pedagogickou metodu "vzryv", kterou používal na přerušení nežádoucího nebo nebezpečného chování - již bez fyzického útoku, který považoval za své selhání.

Pokud se týče kázně, znamenala příhoda se Zadorovem obrat. Abych pravdu řekl, výčitky svědomí mě netrápily. Ano, zbil jsem chovance. Pocítil jsem všechnu pedagogickou nesmyslnost, celou právníkou nezákonnost tohoto případu, ale zároveň jsem viděl, že mít v této situaci jako pedagog čisté ruce je podružné, když uvážíme, jaký úkol mi připadl. Pevně jsem se rozhodl, že budu diktátorem, neosvědčí - li se jiné metody. (str.23)

Tato Makarenkova akce měla takový úspěch zřejmě také proto, že chlapec byl vedoucím celé skupiny a fyzicky silnější než Makarenko, který tak ukázal své přesvědčení a odvahu.

Kapitoly 3. – 12.

Během měsíce ledna byla v kolonii stanovena pravidla: povolování vycházek - propustky, povinná škola, denní úklid ložnic, služby na otop, vaření a zásobování. V únoru 1921 nastoupili do kolonie Gorkého první bezprizorní chlapci. Kolonisté se potýkali s velkými problémy v zásobování, které zpočátku řešili i krádežemi ryb ze sítí místních obyvatel, ale i drobnými krádežemi jídla na tržišti. Makarenko věc řešil tak, že tyto prohřešky přehlížel a dělal, že o nich neví. *K čemu by také*

moje nedůvěra vedla? Hladoví a špinaví kolonisté, kteří slídili po potravě se mi zdáli velmi nevděčnými objekty pro hlásání morálky. (str. 31)

V prvních měsících po vzniku kolonie docházelo často ke krádežím i v kolonii. Ztrácely se potraviny, věci i nářadí. Po dopadení hlavního pachatele byl Makarenkem ustanoven "Lidový soud". Chlapci se sešli s pedagogy i provinilcem v jedné místnosti a všichni, včetně provinilce mohli pronést svůj názor na projednávanou událost. U chlapců se tím podporovala schopnost cítit se být součástí společenství kolonistů. Provinilý chlapec Burun byl "odsouzen Lidovým soudem" ke třem dnům na samotce o chlebu a vodě.

Tento trest Makarenko ne zcela dodržel - chlapci již druhý den přinesl standardní jídlo. Důležité bylo, že odsouzený s trestem souhlasil a nebyla jím snížena jeho důstojnost - Makarenko chlapce v "cele" nezamykal. V tomto případě se metoda osvědčila - chlapec přestal krást.

Počátky kolonie byly velmi drsné v okolí bandy lupičů vraždily a loupily, kolonisté museli mít vlastní domobranu s obušky, aby ubránili přivážené zásoby a majetek kolonie. I tato vlastní obrana podporovala kolektivní cítění. Posun v možnostech samozásobení znamenal získání vybydleného statku Trepkovka, kde si kolonisté založili hospodářství.

Protože na statku Trepkovka byly i prostory pro dílny a zbytky starého nářadí byly zde vytvořeny truhlářská a kovářská dílna, kam docházeli instruktoři, pod jejichž vedením chlapci opravovali postupně statek a při tom se učili řemesla. Rok 1921 byl pro kolonisty velmi těžký, ale kolektivní výchova se začala pomalu prosazovat. *Celkem to byl trapný obraz, avšak přece jen výhonky kolektivu, zrodilší se během první zimy, se začínaly v naší společnosti pomalu zelenat a tyto výhonky bylo třeba stůj co stůj zachránit. Novým doplňkům se nesmělo dovolit, aby tuto vzácnou zeleň udusily. Svou hlavní zásluhu vidím v tom, že jsem si tehdy uvědomil tuto vážnou okolnost a patřičně ji ocenil. (str. 63)*

Kapitoly 13. – 21.

Problémem v kolonii, zvláště na jejím počátku byly občasné brutální rvačky za použití nožů. Docházelo při nich i ke zranění a Makarenko musel vynaložit

veškerý svůj pedagogický um, aby tyto příhody omezil na minimum. Dalším velkým problémem byl snadno dostupný tvrdý alkohol, samohonka, kterou chlapcům dodávali lidé ze vsi. Makarenko si vymohl úřední pravomoc na zabavování alkoholu a likvidaci kolon na pálení samohonky.

Přes velké potíže, lze říci, že se dostavovaly i úspěchy: Zadorov vykukoval z kovárny a zubil se. Obrátil se ke mě přátelsky: *"Je to sebranka, ale žít se s nimi dá. " "A kdo jsi ty?" Zeptal se ho zuřivě Karabanov. " Kdysi z rodu darmošlapů, ale teď kovář pracovní kolonie Maxima Gorkého Alexandr Zadorov" (str 81).* Soužití vychovatelů s kolonisty bylo velmi úzké, částečně též vinou neutěšených podmínek v nichž museli vychovatelé bydlet.

Proto se po dnech naplněných společnou prací, pro zajištění hospodářství kolonie scházeli vychovatelé s kolonisty v ložnici, kde společně četli nebo hráli různé hry. Takto společně trávený čas působil velmi dobře pro vytváření a utužování vztahu mezi kolonisty a pedagogy.

Dva roky po založení v roce 1922 byl již v kolonii ustanoven řád, lépe fungovalo hospodaření, ale vždy když se provoz kolonie začal ubírat požadovaným směrem, objevily se nové překážky. I A. S. Makarenko přiznává, že ne vždy se mu dařilo mít pedagogický proces v kolonii Gorkého pod kontrolou. Tentokrát se v již fungujícím kolektivu objevil problém šikany na kolonistech židovského původu.

Je třeba mít na paměti, že se kolonie nacházela u Poltavy v území tzv. Malé Rusi, ta byla součástí Ukrajinské národní republiky, která fungovala pouze v letech 1917 - 1919. Poté byla obsazena Rudou armádou a v roce 1922 začleněna do SSSR jako Ukrajinská republika. Na území Ukrajiny byl velmi zakořeněný nacionalismus pocházející z velmi vypjatých období v dějinách země a z toho pocházející nenávist k menšinám.

V roce 1922 bylo do kolonie zařazeno několik chlapců židovského původu. S tichým souhlasem většiny kolonistů byli tito židé šikanováni poměrně brutálními způsoby. Například byli často bezdůvodně zbiti, bylo jim pokaženo jídlo a někteří chlapci jim ve spánku zapalovali papírky vložené mezi prsty u nohou. Tyto

praktiky Makarenko nechtěl strpět, ale židé byli tak masivně utlačováni, že nechtěli pojmenovat viníky. I když se podařilo odhalit hlavního podněcovatele šikany, nedařilo se Makarenkovi tohoto chlapce zpracovat. Po několika konfliktech s Makarenkem tento kolonista na čas z kolonie odešel a situace se šikanou se uklidnila.

Dalším problémem byly bitky s vesnickými chlapci, což nebyly obyčejné strkanice, ale bitvy na nože a pušky. To, že při nich nebyl nikdo zabit nebo těžce zraněn, považoval i Makarenko za zázrak. Při jedné takové bitvě mezi kolonisty a vesničany byl zcela zpusťošen i místní sovět (tehdejší obecní úřad). Jak se při takových případech Makarenko cítil, dokládá následující citát: *Bandité se ráno probudili jako nevinná nemluvnátka a odešli do práce. V poledne přišel ke mně pirogovský předseda a vyprávěl o událostech minulé noci. Hleděl jsem s údivem na toho staříckého, slaboučkého vesnického venkovana: proč se mnou ještě mluví, proč nezavolá milici, proč nedá zavřít všechny ty ničemy a mne s nimi? (str. 112)*

Kapitoly 22. – 28.

Makarenko prosazoval společnou výchovu chlapců a dívek, proto bylo několik dívek umístěno i do kolonie Gorkého. Vše fungovalo poměrně dobře až do chvíle, kdy se jedna z chovanek, poté co absolvovala několikaměsíční studium na Dělnické fakultě v Kijevě, vrátila do kolonie těhotná, těhotenství utajovala a novorozené dítě zabila. Následoval soud s podmíněčným odsouzením dívky. Tato záležitost nakonec dopadla dobře pro Makarenka i pro dívku, která se poté co jí Makarenko našel zaměstnání mimo kolonii, usadila a založila rodinu.

Z jara roku 1923 do kolonie vtrhla nákaza skvrnitým tyfem. Situace v kolonii byla velmi vážná. Kolonisté již sice netrpěli hladem, ale výživa sestávající převážně z chleba, brambor a kondoru (polévka z toho co bylo k dispozici) rozhodně nebyla dostatečná.

Všichni chlapci bydleli v jedné místnosti a dodržovat karanténu nebylo možné, proto museli být nemocní odvezeni do nemocnice, kde byla velmi špatná péče. Makarenko měl obavy o životy chlapců a tak přemluvil sestru v městském špitále, aby nemocné kolonisty nechala pohromadě. Sestře jako úplatek slíbil a posléze

odevzdal pytel mouky. Úplatek byl sice proti Makarenkově přesvědčení, ale i tentokrát se opět držel svého pravidla a v krizovém okamžiku volil, dle jeho názoru menší zlo.

Po epidemii skvrnitého tyfu opět pokračovaly nesnáze s Úřadem lidového vzdělávání. Makarenko narážel na byrokraty tak, že nezřídka myslel, že bude kolonie rozpuštěna.

Kolonie rostla, chlapců již bylo šedesát a pod dobrým vedením dokázali budovat hospodářství. Problém vznikl s narůstajícím počtem krádeží zemědělských plodin v okolí. Makarenko byl nucen vyloučit z kolonie dva velmi oblíbené chlapce Miťagina a Karabanova, kteří rozkrádání veleli. Makarenko vymýšlel jak kolonisty zabavit a vymyslel vojenská cvičení. Chlapcům se cvičení zalíbila a ukázal se i dobrý vliv tohoto experimentu na morálku kolonistů. Dlužno říci, že po čase se oba provinilci vrátili zpět do kolonie.

2. díl

kapitoly 1. – 18.

Kolonie Gorkého se přestěhovala na statek Trepkovka a nadále se rozrůstala za stálých tahanic s úřady o materiál a výrobní prostředky, protože jinak byla potravinově téměř soběstačná. Později, když se kolonistům podařilo založit vlastní komsomol a jednání s úřady bylo snadnější, získali do pronájmu mlýn. Hospodářství, mlýn i dílny (kovářská a tesařská a obuvnická) prosperovaly a kolonie hospodařila se ziskem. Několik kolonistů bylo vypraveno na Dělnickou fakultu a jedna dívka se provdala za selského synka.

V roce 1926 měla kolonie 180 chovanců a byla dobře zavedená. Dívky i chlapci byli čistí, najedení, dobře organizovaní, pracovali a chodili do školy. Makarenko byl požádán o převzetí kolonie v Kurjaži, kde bylo v té době čtyři sta bezprizorných chlapců a dívek, kteří žili ve zdevastovaných budovách, téměř bez vody a hygienického zázemí.

3. díl

Kapitola 1. – 12.

Za podpory nejschopnějších chovanců z původní kolonie byl vytvořen strategický plán převzetí moci v Kurjaži. Během jednoho roku a s nedostačujícími finančními prostředky se z Kurjaže stala nová kolonie Maxima Gorkého, byly zbudovány dílny a chov dobytka a polní práce dokázaly kolonistům i době nízkých finančních a materiálových přidělů, zajistit dobrou výživu.

Z dnešního pohledu vypadá množství manuální práce, kterou chovanci kolonie odváděli jako přílišné, ale v době nedostatku to byla spolehlivá metoda zajištění si vlastní kvalitní stravy a hladoví chlapci a dívky by jistě nebyli ochotni věnovat se ve volném čase hrám nebo sportu.

Přesto, že měl Makarenko s kolonií Gorkého takový úspěch, byl stále napadán úředníky z Lidového úřadu vzdělávání za metody s prvky vojenského výcviku, které používá. Za zvláště závadné byly považovány soutěže pracovních kolektivů, podávání hlášení, troubení nástupů na trubku a tresty chovanců, zejména trest vězení – jednalo se o většinou jednodenní trest, který provinilec strávil v kanceláři vedoucího tj. Makarenka.

V této době, byl Makarenko přizván k vybudování kolonie Dzeržinského, která byla financována ze zdrojů Čeky – vojenské tajné protikotrarevoluční policie.

Tato kolonie byla již zbudována pro účel, kterému měla sloužit. Kromě zemědělských prací se chovanci zabývali výrobou elektropřístrojů a později i fotoaparátů. Bohužel Makarenkovy problémy s úřady vyvrcholily tím, že byl nucen z vedení kolonie Gorkého odejít. Kniha končí vzpomínkami Makarenka na první kolonisty s nimiž zakládal kolonii Gorkého a na jejich životní uplatnění.

Závěr

Kniha „, Začínáme žít“ dává mnoho podnětů k zamyšlení i dnes. Jistě je možno říci, že se jedná o budovatelský román, z doby hrůzného Stalinského režimu, jehož byl autor příznivcem, to ale můžeme přikládat též nedostatku možnosti

získání informací, a jeho urputné snaze vydobýt pro své svěřence naději na lepší poměry, protože je měl na mysli především.

5.1. Makarenkovy výchovné metody uvedené v knize „ Začínáme žít“

Metoda "Vzryv" - metoda výbuchu. pedagogický humanismus, systém perspektivních linií, paralelní působení, kombinovaný kolektiv/oddíl (tzv. velitelská pedagogika) či vzryv

Metoda - " Lidový soud" - chlapci se sejdou s pedagogy i provinilcem v jedné místnosti a všichni, včetně provinilce mohou pronést svůj názor na projednávanou událost. U chlapců tím podpořil schopnost cítit se být součástí společenství kolonistů. Provinilý chlapec Burun byl "odsouzen Lidovým soudem" ke třem dnům na samotce o chlebu a vodě. Tento trest Makarenko ne zcela dodržel - chlapci již druhý den přinesl standardní jídlo.

Důležité bylo, že odsouzený s trestem souhlasil a nebyla jím snížena jeho důstojnost - Makarenko chlapce v "cele" nezamykal. V tomto případě se metoda osvědčila - chlapec přestal krást. Vše směřuje k tomu aby si kolonisté uvědomili, jaká je síla v kolektivu a že společná práce je může dostat z marasmu bezprizorné existence. Makarenko razil zásadu, že málokterého z chlapců, které ke krádežím a násilí dohnal z velké části sociální původ, již nelze dobrou výchovou ovlivnit.

Metoda - výchova kolektivem. Chlapci, kteří se již přizpůsobili životu v kolonii, disciplině, pravidlům a byli vůdci kolektivu příznivě ovlivňovali adaptaci nově příchozích. Velkou roli hrála také již vybudovaná důvěra - vztah mezi staršími chovanci a pedagogy, zvláště vztah kolonistů k Makarenkovi. Kolonie měla již svou historii a kolonisté viděli za sebou dílo, které vykonali a jež je naplňovalo hrdostí.

Metoda - vyloučení z kolektivu. Za vážné prohřešky mohli být chlapci z kolonie vyloučení. Aby zamezil rvačkám "na nože", vyloučil Makarenko chlapce Čobota,

kterému umožnil se opět po nějaké době vrátit s tím, že nůž již ve rvačce nepoužije.

Tvrzení: dokud není vytvořen kolektiv a orgány kolektivu, dokud nejsou tradice a nejsou vypěstovány prvotní pracovní a životní návyky, má vychovatel právo použít donucovacích prostředků a nesmí se jich zříkat. Všechnu výchovu nelze zakládat na zájmu, vypěstování smyslu pro povinnost bývá často v rozporu se zájmem dítěte, zvláště v jeho vlastním pojetí. (str. 133) Podle mého názoru byl tento způsob jednání s Makarenkovými provinilci v jeho době efektivní. Dnes, kdy není takový tlak na rychlost výchovného procesu, by se již takto se svěřenou mládeží jednat nemělo.

Metoda – bojkot. Tuto poměrně drastickou výchovnou metodu Makarenko popisuje v knize *Začínáme žít tak, že chlapce Arkadije Lidový soud chovanců odsoudil k tomu, že pokud chce v kolonii zůstat, podrobí se trestu. Měsíc s ním nesmí nikdo, kromě velitele jeho oddílu, mluvit. I jíst směl jen u zvláštního stolu. Chlapec po dvou týdnech uznal svou vinu (byl přistižen při krádeži stipendií pro studenty) a rozhodl se v kolonii zůstat.*

Metoda – odměna za práci – vyplácení mzdy v kolonii Dzeržinského.

5.2. Citace z knihy

str. 23 Pokud se týče kázně, znamenala příhoda se Zadorovem obrat. Abych pravdu řekl, výčitky svědomí mě netrápily. Ano, zbil jsem chovance. Pocítil jsem všechnu pedagogickou nesmyslnost, celou právníckou nezákonnost tohoto případu, ale zároveň jsem viděl, že mít v této situaci jako pedagog čisté ruce je podružné, když uvážíme, jaký úkol mi připadl. Pevně jsem se rozhodl, že budu diktátorem, neosvědčí - li se jiné metody.

str. 31 K čemu by také moje nedůvěra vedla? Hladoví a špinaví kolonisté, kteří slídili po potravě se mi zdáli velmi nevděčnými objekty pro hlásání morálky.

str. 63 Celkem to byl trapný obraz, avšak přece jen výhonky kolektivu, zrodilší se během první zimy, se začínaly v naší společnosti pomalu zelenat a tyto výhonky bylo třeba stůj co stůj zachránit. Novým doplňkům se nesmělo dovolit, aby tuto

vzácnou zeleň udusily. Svou hlavní zásluhu vidím v tom, že jsem si tehdy uvědomil tuto vážnou okolnost a patřičně ji ocenil.

str. 112 *Bandité se ráno probudili jako nevinná nemluvnátka a odešli do práce. V poledne přišel ke mně pirogovský předseda a vyprávěl o událostech minulé noci. Hleděl jsem s údivem na toho staříckého, slaboučkého vesnického venkovana: proč se mnou ještě mluví, proč nezavolá milici, proč nedá zavřít všechny ty ničemy a mne s nimi? (str. 112)*

str. 133 *dokud není vytvořen kolektiv a orgány kolektivu, dokud nejsou tradice a nejsou vypěstovány prvotní pracovní a životní návyky, má vychovatel právo použít domucovacích prostředků a nesmí se jich zříkat. Všechnu výchovu nelza zakládat na zájmu, vypěstování smyslu pro povinnost bývá často v rozporu se zájmem dítěte, zvláště v jeho vlastním pojetí. (str. 133)*

str. 133 *Hájil jsem zásadu vytvoření silného a třeba i drsného, nadšeného kolektivu a jen v kolektiv jsem skládal všechny své naděje. Moji odpůrci mi strkali pod nos zásady pedologie a vycházeli jen z dítěte.*

str. 198 *Poznal jsem už, že chlapci nepotvrzují názor inteligentů, že děti si zamilují a váží jen takového člověka, který se k nim chová láskyplně a který je hýčká. Přesvědčil jsem se už dávno, že největší úctu a lásku projevují chlapci, aspoň takoví, jací byli v kolonii, k lidem jiného typu. To, co nazýváme vysokou kvalifikací, jistým a přesným věděním, dovedností, uměním, zlatýma rukama, ustavičnou pracovní pohotovostí bez mnoha slov a frází, to děti získává nejvíce.*

5.3 Závěr konspektu

Před četbou knihy Začínáme žít je dobré informovat se v jaké době kolonie Gorkého vznikala. V roce 1920, kdy A.S. Makarenko začal budovat tuto kolonii, měla za sebou Ukrajina několik hladomorů a občanskou válku. Po zemi se potulovaly hordy bezprizorných, ngramotných výrostků živících se krádežemi a loupežemi.

Makarenko byl nadšený myšlenkou socialismu i výchovy socialistického člověka a byl schopen v krátkém čase a s minimální materiální a finanční výbavou tyto chlapce a dívky, kteří byli společenskou hrozbou sociálně rehabilitovat a ukázat

jim možný směr a cíle jejich životů. I když čekisté, pro které byl také nadšený a chválil jejich kolektiv, prosluli později masakrováním lidí bez soudu a na režim Sovětského svazu nahlížíme nyní jako na diktátorský, přesto se dá Makarenkův tehdejší pedagogický názor v kontextu doby z níž vzešel, pochopit.

V každém případě jeho způsob výchovy problémové mládeže byl převratný a ve své době zcela neocenitelný, bohužel i nedoceněný. Kniha mě v době, kdy jsem ji poprvé četla, ovlivnila natolik, že jsem některé prvky Makarenkovy výchovy s úspěchem později používala jako učitelka odborného výcviku zahradnických učňů. Přesto, že Makarenkova kolonie Gorkého je od nás v čase vzdálena sto let, některé jeho metody působení na kolektiv dětí a mladistvých z ohroženého prostředí jsou dodnes upotřebitelné.

6. Profesiografický rozbor vychovatele v domově mládeže

6.1. Kvalifikační předpoklady

Kvalifikační předpoklady jsou určeny zákonem 563/2004 – Školským zákonem

§2

Pedagogický pracovník

(1) Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně - pedagogickou nebo přímou pedagogicko - psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu¹) (dále jen "přímá pedagogická činnost"); je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy, nebo zaměstnancem státu, nebo ředitelem školy, není-li k právnické osobě vykonávající činnost školy v pracovněprávním vztahu nebo není-li zaměstnancem státu. Pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociálních služeb.

(2) Přímou pedagogickou činnost vykonává

Zde zákon stanovuje povolání a funkce, při ni nichž je přímá pedagogická činnost vykonávána.

§3

Předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka

(1) Pedagogickým pracovníkem může být ten, kdo splňuje tyto předpoklady:

- a) je plně způsobilý k právním úkonům,*
- b) má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává,*
- c) je bezúhonný,*
- d) je zdravotně způsobilý a*
- e) prokázal znalost českého jazyka, není-li dále stanoveno jinak.*

Dále zákon hovoří o tom, jak se způsobilost k výkonu činností dokládá a jak se postupuje u cizích státních příslušníků, jmenovitě u příslušníků států EU.

§4

Znalost českého jazyka

(1) Fyzická osoba, která získala příslušnou odbornou kvalifikaci stanovenou tímto zákonem v jiném vyučovacím jazyce než českém, je povinna prokázat znalost českého jazyka zkouškou, pokud není dále stanoveno jinak.

Dále zákon upřesňuje, za jakých podmínek a kde lze vykonat zkoušku a kdo je povinen ji vykonat a doložit.

§16

Vychovatel

(1) Vychovatel získává odbornou kvalifikaci

Zde zákon stanoví a podrobně rozvádí způsoby, jakými může vychovatel získat odbornou kvalifikaci. Především jsou to vysokoškolská studia v akreditovaných programech pedagogických věd, studium na VOŠ a SŠ s pedagogickým zaměřením a studium Vychovatelství v akreditovaných programech CŽV.⁹

---

⁹ [Http://www.msmt.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-zari](http://www.msmt.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-zari)[online]. [cit. 2017-12-03].

6.2. Činnosti vychovatele

Organizační činnosti v Domově mládeže Praha 9

Nejdůležitější složkou práce vychovatele v domově mládeže je připravovat program pro společné aktivity žáků a studentů, trávit s nimi čas a snažit se vytvořit jim prostředí, kde budou moci v klidu studovat. Čas, který vychovatel v domově mládeže tráví se svými svěřenci je omezen jejich přítomností v domově mládeže. Někteří studenti mají velmi náročné studium), jiní tráví volný čas vlastními aktivitami.

Denní režim v domově mládeže je podřízen školnímu režimu žáků a studentů. V Domově mládeže je provoz rozložen do tří směn. Ranní a dopolední službu vykonává určená vychovatelka na Hlavní službě. Kontroluje dopolední stavy studentů v domově mládeže u nezletilých, zjišťuje důvod jejich setrvání v domově mládeže a vyřizuje požadavky studentů a nutnou administrativu.

Odpolední službu vykonávají vychovatelé ve svých přidělených výchovných skupinách, kde také odpovídají za dodržování vnitřního řádu domova mládeže. Dále vychovatel odpovídá za plnění pedagogicko výchovných plánů, případně individuálních výchovných plánů studentů, kteří buď mají studijní nebo výchovné problémy a nebo jsou mimořádně nadaní a věnují se intenzivně nějaké zájmové činnosti, nejčastěji sportu, tanci nebo hudbě.

Vychovatel dbá a dohlíží na osobní bezpečí žáků a studentů. Odpolední služba začíná ve 13:30 hodin a končí ve 21:00 hodin. V průběhu odpolední služby vychovatel dohlíží na školní docházku žáků a studentů na pořádek v pokojích a ve společenské místnosti.

Od 20:00 hodin na Hlavní službě nastupuje službu noční asistentka pedagogických pracovníků. Noční služba končí v 8:00 hodin, kdy nastupuje denní služba. Noční služba kontroluje večerní a noční příchody studentů a to, zda byly povoleny vychovatelem a u nezletilých studentů rodiči.¹⁰

---

¹⁰ Zdroj: Pracovní náplň pro funkci Vychovatel Domova mládeže v Praze 9

Práce s dokumentací – administrativní činnosti v Domově mládeže v Praze 9

Povinná dokumentace v domově mládeže se vede v listinné i elektronické formě. Základním dokumentem je deník výchovné skupiny vedený v listinné formě. Zde se zaznamenává seznam žáků a studentů pokoje, kde jsou ubytováni. V Deníku je uveden výchovný plán pro výchovnou skupinu na každý měsíc. V denních záznamech je uvedeno jeho plnění a záznam každodenní práce se skupinou.

Dále se zde uvádějí žáci a studenti, kteří nebudou v noci přítomni v domově mládeže. Deník, spolu s denním hlášením slouží též nočnímu asistentovi pro kontrolu hlášených nepřítomností. V poznámkách na konci Deníku jsou uvedeny důležité informace o zdravotním stavu a zvláštностech v rodinném uspořádání u jednotlivých studentů například – někdo z rodičů má zákaz styku s dítětem, dítě má závažnou chorobu atd.

Dalším dokumentem jsou osobní listy žáků, které jsou vedeny v listinné i elektronické formě. V osobním listu jsou shromážděny osobní údaje žáka nebo studenta. Kdo jsou jeho rodiče a kontakty na ně, datum narození, číslo občanského průkazu, trvalé bydliště, zdravotní stav, škola kterou studuje a studovaný ročník.

Dále jsou zde zaznamenány nástupy a výstupy z ubytování v domově mládeže a jméno vychovatele, k němuž byl v kterém roce žák nebo student přidělen. Zakládají se sem přihlášky k pobytu kopie vysvědčení. Uvádějí se zde také pochvaly a kázeňská opatření. Důležitým dokumentem je vycházková knížka žáka nebo studenta. Je zde zaznamenán jeho věk, výchovná skupina a povolení k vycházkám.

Elektronická dokumentace se vede ve formě deníku, a osobních listů. Osobní listy obsahují totožné údaje jako osobní listy v listinné podobě. V elektronickém deníku má vychovatel dobrý přehled o docházce jednotlivých žáků a studentů.

Studenti používají čipové karty a jejich použitím při vstupu a odchodu z domova mládeže získává vychovatel výborný přehled o příchodech a odchodech

jednotlivých žáků a studentů. Také je zde možné kontrolovat platby studentů a případné nedoplatky včas řešit. I přes tato opatření je nutné, aby vychovatel viděl každého nezletilého studenta denně osobně.

Vychovatel v domově mládeže je povinen denně zapisovat stav studentů, kteří budou přes noc v domově mládeže přítomni do formuláře na Hlavní službě.¹¹

Nepřímá pedagogická činnost vychovatele v domově mládeže

- Vychovatel vytváří roční a měsíční pedagogicko výchovný plán a individuální výchovné plány pro žáky a studenty se zvláštními potřebami a kontroluje a zaznamenává jejich plnění
- Pololetně zpracovává charakteristiku výchovné skupiny a charakteristiky jednotlivých studentů.
- Organizuje měsíční schůzky výchovné skupiny
- Provádí písemnou přípravu na akce domova mládeže s následnou reflexí a sebereflexí
- Přípravuje aktivity pro studenty, informuje o chystaných akcích
- Vykazuje studenty, kteří jsou jiné než české národnosti
- Eviduje elektrospotřebiče studentů, jejich revize a následné platby
- Eviduje přihlášky ke stravování
- Eviduje stanoviska studentů k umístění jejich fotografií na facebook nebo nástěnky
- Eviduje a předává ke zpracování přihlášky ISIC
- Kontroluje platební morálku žáků a studentů – jestli nejsou v prodlení s měsíčními platbami a nedostatky řeší se studenty nebo rodiči

---

¹¹ Zdroj: Manuál pro vychovatele v Domově mládeže Praha 9

- Účastní se pracovních a pedagogických porad
- Kontroluje vybavení pokojů a společenských místností a provádí evidenci majetku v těchto místnostech
- Kontroluje dodržování hygienicko – epidemiologického režimu úklid v pokojích a výměnu ložního prádla
- Eviduje závady v pokojích a společenských místnostech a zajišťuje jejich řešení
- Odpovídá za proškolení žáků a studentů o bezpečnosti a ochraně zdraví
- Zpracovává návrhy na přijetí k pobytu a ukončení ubytování
- Spolupracuje s rodiči, učiteli, psychologem, lékaři, policií, dětským domovem nebo jinými domovy a školskými zařízeními.
- Předkládá pedagogicko výchovné komisi návrhy na výchovná opatření ve své výchovné skupině
- Navrhuje rozmístění nebo přestěhování žáků a studentů v pokojích¹²

Přímá pedagogická činnost vychovatele v domově mládeže

V domově mládeže se přímá pedagogická činnost vztahuje především na dobu, kdy jsou žáci a studenti přítomni v budově domova nebo v jejím okolí. Denně vede vychovatel rozhovory se žáky a řeší s nimi drobné problémy týkající se většinou školy nebo zdravotního stavu. Dále je vychovatel přítomen při některých aktivitách žáků a studentů.

V Domově mládeže Praha 9 je to například: účast při cvičení nezletilých žáků v posilovně domova mládeže, půjčování knih v knihovně, vlastivědné vycházky

---

¹² Zdroj: Manuál pro vychovatele v Domově mládeže Praha 9

po městě, společné akce například Vánoční besídka, příprava vernisáže prací žáků a studentů atd.¹³

Nepracovní činnosti

Institut nepracovních činností je stanoven Školským zákonem Hlava IV § 24, odst. 7. který se zabývá dalším vzděláváním pedagogických pracovníků a říká, že pedagog má nárok na 12 dní volna určeného na samostudium. Toto volno vyhláší ředitel školy nebo školského zařízení a mělo by vést ke zvyšování odborné kvalifikace vychovatelů.

Vychovatelé domova mládeže tyto dny volna většinou využívají jako náhradu za čas, který věnují mimopracovní přípravě na aktivity, studiem odborné literatury nebo návštěvou odborných seminářů. Toto volno vyhláší ředitel domova mládeže většinou v době krátkých prázdnin v průběhu školního roku.¹⁴

Zdroj: Manuál pro vychovatele Domova mládeže v Praze 9

6.3. Předpoklady pro výkon profese vychovatele v domově mládeže

Tělesné a duševní schopnosti

Vychovatel v domově mládeže při práci potřebuje hlavně komunikovat se studenty. Proto by neměl mít výraznou logopedickou vadu, měl by být inteligentní a empatický. Měl by mít schopnost působit na studenty jako autorita a být dostatečně důsledný.

Dále by vychovatel v domově mládeže měl být dostatečně trpělivý a mít zažité asertivní chování, protože při jednání s dospívajícími je třeba si udržet nadhled.

---

¹³ Zdroj: Manuál pro vychovatele v Domově mládeže Praha 9

¹⁴ Zdroj: Manuál pro vychovatele v Domově mládeže Praha 9

Vychovatel v domově mládeže by měl být tvořivý, kreativní. Fyzická zdatnost je výborným východiskem pro pořádání sportovních aktivit, ale i vychovatelé, kteří fyzicky příliš zdatní nejsou si mohou studenty získat nějakou jinou dovedností.¹⁵

Odborná připravenost

Je dána zákonem 563/2004 Hlava II, Díl 2 §16

Zde, jak bylo již zmíněno v odstavci o kvalifikačních předpokladech, zákon stanoví a podrobně rozvádí způsoby, jakými může vychovatel získat odbornou kvalifikaci. Dále je třeba aby vychovatel uměl využít některé své hudební, sportovní, výtvarné či jiné kreativní dovednosti a mohl tak vést studenty ke smysluplnému trávení volného času.¹⁶

Morálně charakterový profil vychovatele v Domově mládeže

Vychovatel domova mládeže musí být morálně bezúhonný, měl by mít výborné komunikační schopnosti, být asertivní, schopný vytvářet dobrou atmosféru, umět motivovat studenty k aktivnímu trávení volného času.

Dále je nutné, aby měl dostatečnou autoritu a vedl studenty k dodržování vnitřního řádu domova mládeže, bezpečnosti a ochraně zdraví a hygienicko-epidemiologického režimu.

Vychovatel musí dbát na udržování politicky a nábožensky neutrálního prostředí a měl by být statečný, aby dokázal zvládat krizové situace. Vychovatel by neměl své rodinné problémy ventilovat v práci, ale ke studentům, kteří se mu s rodinným trápením svěří, by měl být ohleduplný, umět jim poradit nebo je odeslat odborníkovi. O svěřených a osobních záležitostech studentů je povinen zachovávat mlčenlivost.¹⁷

---

¹⁵ BENDL, Stanislav, Ph.D. *Vychovatelství: Učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-4248-9.

¹⁶ [Http://www.msmt.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-zari](http://www.msmt.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-zari)

¹⁷ [Http://www.msmt.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-zari](http://www.msmt.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-zari)

6.4. Podmínky pro výkon profese

Technické podmínky

Technickými podmínkami se rozumí podmínky, za nichž je možné domov mládeže provozovat a které jsou nutné nebo potřebné k jeho fungování.

V první řadě jsou to ubytovací a stravovací potřeby studentů, které musí domov mládeže plnit. Ty jsou stanoveny vyhláškou Vyhláška č. 108/2005 Sb. o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních.

Zde je určeno, že domov mládeže zajišťuje pro studenty středních, vyšších a v ojedinělých případech i základních škol, ubytování stravování a podmínky pro plnohodnotné využívání volného času formou zájmových činností.¹⁸

Ekonomické podmínky

Zřizovatelem Domova mládeže Praha 9, je Magistrát hlavního města Prahy, který finančně zajišťuje základní provoz domova mládeže a platy pedagogických pracovníků a pracovníků provozu. Studenti platí určené poplatky za ubytování, stravování, internet. Neplatí za využívání sportovního a kulturního zařízení a potřeb.

Sociálně psychologické podmínky

Je to především celková pracovní atmosféra v níž pedagogičtí pracovníci pracují, Ta ovlivňuje jejich motivaci k práci pro studenty a ochotu zapojit svou kreativitu a tvořivost. Pokud vedení domova mládeže není schopné tuto atmosféru udržet, pracovní výkon vychovatelů a s ním i spokojenost studentů klesá. Naopak pozitivní atmosféra zařízení se odráží na chuti vychovatelů k přípravě studentských aktivit.

Práce vychovatele v domově mládeže je značně náročná na psychickou stabilitu vychovatele, který musí vyhovět tlaku vedení na precizně provedenou rozsáhlou agendu a zároveň při jednání s adolescentní mládeží si nesmí brát osobně jejich

---

¹⁸ Vyhláška č. 108/2005 Sb. o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních. In: .

občasné rozlady a emocionální výbuchy. Vynahrazuje to ovšem, pokud vychovatel má své povolání rád a má k dospívajícím kladný přístup.

7. Případová studie Domova mládeže v Praze 9

Úvod a rozčlenění

Případová studie, kterou jsem zpracovala je studií školského zařízení, v němž jsem pracovala tři roky. V průběhu mého zaměstnání v tomto zařízení jsem se zde setkala s několika kolegyněmi s nimiž se stýkám doposud. Mojí bývalé kolegyni, která v tomto zařízení pracovala patnáct let, jsem položila několik otázek v rámci rozhovoru pro tuto studii.

V případové studii se budu zabývat nejprve základními informacemi o Domově mládeže v Praze 9, pokračovat budu charakteristikou zde ubytovaných žáků a studentů a pedagogickou koncepcí domova mládeže a jeho celkovou image.

7.1. Výpis z rejstříku škol a školských zařízení

Právnícká osoba vykonávající činnost škol a školských zařízení

Domov mládeže a školní jídelna, Praha 9 xxx

Adresa: xxx 190 00 Praha 9

IČO 00638xxx Resortní identifikátor (RED_IZO) 600027xxx

Ředitel: xxx ředitel je současně statutárním orgánem právnícké osoby

Datum zápisu do rejstříku 1. 1. xxxx

Právnícká osoba byla zřízena na dobu neurčitou

Právní forma: příspěvková organizace

Zřizovatel: Hlavní město Praha, Mariánské náměstí 2/2, Staré Město, 110 00 Praha

1

Právnícká osoba vykonává činnost těchto škol a školských zařízení:

Id. zařízení	Typ	Název zařízení	obec	ul	čp.č.or.	MČ	PSČ	Kapacita	Platnost
11001xxxx	H2	Domov mládeže	xxx			1xx	xx	XXX	Platné
11001xxxx	L1	Školní jídelna		Praha2	xxx	1xx	xx	XXX	Platné
18100xxxx	L1	Školní jídelna		Praha 9	xxx	1xx	xx	XXX	Platné

19

7.2. Základní informace

Ubytování v Domově mládeže v Praze 9 je možné ve dvoulůžkových a jednolůžkových pokojích s vlastním sociálním zařízením. Ubytování žáci a studenti mohou v rámci pobytu využívat společenskou místnost s kuchyňkou (lednice, sporák, mikrovlnka, varná konvice, topinkovač), počítačem a televizí umístěnou v každém patře.

K dispozici je posilovna, zrcadlová tělocvična, venkovní víceúčelové hřiště, společenská místnost, zkušebna s klavírem, venkovní stolní tenis, knihovna a počítače s připojením k internetu v počítačovém koutku. Domov mládeže má vlastní stravovací zařízení a umožňuje žákům a studentům plnohodnotné využívání volného času.

Stravování je zajištěno ve vlastním stravovacím provozu domova, kdy je ubytovaným nabízena snídaně, oběd a večeře,

Úplata za stravování je stanovena v souladu s vyhláškou MŠMT č. 107/2008 Sb. (vyhláška o školním stravování) následovně:

<i>Úplata za snídani</i>	<i>23,- Kč</i>
<i>Úplata za oběd</i>	<i>32,- Kč</i>
<i>Úplata za večeři</i>	<i>35,- Kč</i>

---

¹⁹ [Http://www.msmt.cz/ministerstvo/odkazy/rejstrik-skol-a-skolskych-zarizeni](http://www.msmt.cz/ministerstvo/odkazy/rejstrik-skol-a-skolskych-zarizeni) [online]. [cit. 2017-12-03].

Úplata za ubytování je v souladu s vyhláškou MŠMT č. 108/2005 Sb. (vyhláška o školských výchovných a ubytovacích zařízeních) stanovena následovně:

<i>Ubytování ve dvoulůžkovém pokoji</i>	<i>1.550,-</i>
<i>Kč/lůžko/měsíc</i>	
<i>Ubytování v jednolůžkovém pokoji</i>	<i>1.600,-</i>
<i>Kč/lůžko/měsíc</i>	
<i>Ubytování o víkendu (pouze plnoletí studenti)</i>	<i>100,-</i>
<i>Kč/lůžko/víkend</i>	

Připojení k vysokorychlostnímu internetu na pokojích – je poskytováno v ceně 170,- Kč/měsíc.²⁰

Režim dne:

- Snídaně: 6:00 – 8:00 hodin
- Obědy: 11:45 – 13:30 hodin
- Večeře: 17:30 – 18:30 hodin
- Noční klid: 22:00 – 06:00 hodin
- Denní příchody do Domova mládeže do 18:00 hodin
- Páteční odjezdy: do 14:00 hodin
- Vycházkové volno určuje vychovatelka podle věku žáka a plnění jeho povinností ve škole a v domově mládeže
-
- Vycházky jsou stanoveny pro jednotlivé ročníky s přihlédnutím k věku žáků – studentů
- 1. ročník do 20:00

---

²⁰ <https://www.dmlovosicka.cz/upload/files/859f84248e40065-92010509.pdf> [online]. [cit. 2017-12-03].

- 2. ročník do 21:00
- 3. ročník do 22:00
- 4. ročník do 24:00

Plnoletí studenti nejdéle do 01:00 a od 5:00. Pokud plnoletý student chce strávit noc mimo domov mládeže, musí si ohlásit vycházku přes noc.²¹

7.3. Vybavení domova mládeže

V Domově mládeže xxx Praha 9, jsou žáci i studenti ubytováni ve dvou budovách, kde jsou přiděleni do výchovných skupin po 30 až 50 studentech. Ve skupinách s nezletilými studenty je maximální počet 30 studentů ve výchovné skupině. Studenti jsou zde ubytováni v jedno až dvoulůžkových pokojích vybavených samostatnou koupelnou a WC. V pokojích mají studenti každý pro sebe jeden pracovní stůl, židli, váleudu s úložným prostorem, prádelník s policemi a šuplíky poličku na knihy a společnou vestavěnou šatní skříň.

Každému studentu jsou při nástupu do domova mládeže přiděleny lůžkoviny a ložní prádlo, které je student povinen nejdéle po třech týdnech měnit za čisté v prádelně domova mládeže. Pro každé patro je k dispozici společenská místnost s pohovkami, velkým jídelním stolem, počítačem, televizí a kuchyňským koutem.

V kuchyňském koutě je pro studenty kuchyňská linka s dřezem, a varnou deskou, dvě lednice s mrazákem, mikrovlnná trouba a elektrická pečící trouba. Na každém patře je úklidová komora, kde si studenti mohou zapůjčit úklidové prostředky.

V přízemí budovy domova mládeže se nachází dvě tělocvičny. Jedna tělocvična je vybavena posilovacími stroji a přiléhá k ní malý sálek, kde je zavěšen boxovací pytel. Ve druhé tělocvičně je zrcadlový sál pro skupinová cvičení. Dále je v přízemí budovy domova mládeže hlavní společenská místnost s klavírem, klávesami a karaoke systémem.

---

²¹ <https://www.dmlovosicka.cz/upload/files/859f84248e40065-92010509.pdf> [online]. [cit. 2017-12-03].

Tato společenská místnost je vybavena diaprojektorem a plátnem pro prezentace a stoly a židlemi pro větší setkání, přednášky a semináře. V 10. Patře je umístěna knihovna dvěma tisíci pěti sty svazky zaměřenými především na povinnou četbu, ale každoročně se dokupuje i i beletrie, která není součástí povinné četby. V přízemí druhé budovy je možné využít počítačovou místnost, kde je za poplatek možné tisknout. V oddělené budově je umístěna jídelna s kuchyní.²²

7.4. Charakteristika žáků a studentů

V Domově mládeže v Praze 9 může být ve dvou budovách ubytováno až 322 žáků a studentů ve věku od patnácti do dvaceti šesti let. Ti jsou rozděleni do výchovných skupin, kromě dvaceti studentů VŠ, kteří mají zvláštní režim.

Zvláštní režim mají i studenti v 6. výchovné skupině, kde jsou soustředěni studenti a studentky, které se intenzivně věnují sportu, nejčastěji fotbalu.

V Domově mládeže v Praze 9, jsou pokoje jedno až dvouúžkové. Většina výchovných skupin je dívčích, dvě skupiny jsou chlapecké a dvě smíšené. Znamená to, že v některých skupinách jsou jak pokoje dívčí, tak chlapecké.

V budově 1 jsou dívčí skupiny 1. – 5. A dívčí část 6. skupiny. V budově 2 jsou ubytovány skupiny 6 – 10, kdy je v 1. patře 8. skupina složená z převážně nezletilých chlapců ve 2. Patře 9. skupina jsou chlapci zletilí, 3. patro je 7. skupina zletilých a nezletilých dívek, 4.patro jsou nezletilí chlapci ze 6. skupiny a zletilé dívky z 10. Skupiny, 5. patro jsou vysokoškoláci a ve zbylých patrech 6. a 7. je ubytována 10 skupina složená ze studentů VOŠ, dívek i chlapců.

Domov mládeže v Praze 9, byl původně vybudován jako internát a ubytovna pro zdravotní sestry. Nyní se klientela skládá především z žáků a studentů středních a vyšších škol. Nejvíce jsou stále zastoupeni žáci a studenti středních a vyšších zdravotních škol, dále studenti veřejnoprávní SOŠ a VOŠ studenti SŠ Designu a umění, knižní kultury a ekonomiky, VOŠ Textilních řemesel a SUŠ textilních

---

²² <https://www.dmlovosicka.cz/upload/files/859f84248e40065-92010509.pdf> [online]. [cit. 2017-12-03].

řemesel a dalších středních a vyšších odborných škol. Méně ubytovaných žáků je z SOU a U.

Počty ubytovaných žáků podle typů škol ve školním roce 2015 – 2016

ZŠ 1

Gymnázium 15

SOŠ 205

Konzervatoř 22

SOU, OU a U 8

Speciální a praktické školy 1

VOŠ 70

Při ubytování studentů v pokojích je dbáno jejich přání na spolubydlení, aby se nenarušovaly přátelské vazby. Také je snaha, aby nebyli v pokojích ubytováni žáci z jedné třídy, protože pak většinou nesnesou příliš častý kontakt a po několika měsících žádají o přestěhování.²³

7.5. Kritéria přijetí žáka nebo studenta

Domov mládeže poskytuje ubytování žákům středních škol, vyšších odborných škol a univerzit, kteří nemají trvalé bydliště v Praze. Žadatel nebo jeho zákonný zástupce žádají o ubytování formou předepsaného formuláře – přihlášky.

Žadatel se zavazuje doložit aktuální rozhodnutí o přijetí ke studiu nejpozději do 9. 6. 2017, ve výjimečných případech se souhlasem domova mládeže do dne nástupu do k ubytování a v průběhu školního roku 2x doložit potvrzení o návštěvě školy (1. a 2. pololetí). Dále je nutné zaplatit do určeného termínu zálohu na ubytování ve výši dvou měsíčních plateb. Z nich se pak žákovi či studentovi odečítají poplatky za ubytování a stravu.

---

²³ <https://www.dmlovosicka.cz/upload/files/1359f843b3d54426-47337065.pdf> [online]. [cit. 2017-12-03].

7.6. Pedagogická koncepce Domova mládeže v Praze 9

Cílem domova mládeže je podporovat žáky a studenty v plnohodnotnému a efektivnímu využívání volného času a vytvářet zázemí pro uspokojení jejich základních i specifických potřeb.

Domov mládeže se snaží žákům a studentům bezpečné, příjemné a přátelské prostředí, kde se mohou nejen připravovat na vyučování, ale kde mohou i aktivně trávit volný čas - ať už individuálně nebo využitím široké nabídky volnočasových aktivit.

Dále Domov mládeže připravuje prostředí pro žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami, rozvoj talentu a specifických dovedností. Domov mládeže spolupracuje se zákonnými zástupci žáků a studentů.

Vychovatelé na připomínky rodičů nebo žáků a studentů reagují a výchovné i jiné problémy s žáky, studenty i rodiči řeší. Závažné problémy mohou žáci řešit s psychologem, který do domova mládeže dochází pravidelně 2xměsíčně.²⁴

Strategie vedení Domova mládeže v Praze 9

Domov mládeže v Praze 9 je příspěvkovou organizací Hlavního města Prahy. Z toho důvodu je finančně lépe zajištěn než jiné domovy mládeže, zřizované městskými částmi nebo církevními a soukromými subjekty.

Zřizovatel při poskytování sportovního vybavení, přihlédl též ke skutečnosti, že Domov mládeže v Praze 9 podporuje sportovní aktivity svých svěřenců. V 6. Výchovné skupině jsou například ubytovány žákyně a studentky, které jsou podporovány fotbalovými kluby Sparta a Slávie.

Hlavní strategií Domova mládeže v Praze 9 je tedy podpora nadaných studentů. To se daří velmi dobře. Studentům, kteří mají vyhraněné sportovní nebo hudební

---

²⁴ <https://www.dmlovosicka.cz/upload/files/1759f843e883b097-53392928.pdf> [online]. [cit. 2017-12-03].

naování, je vycházeno vstříc jak v možnosti úlev od dodržování režimu vycházek – z důvodu tréninku nebo nácviku na hudební vystoupení a vystoupení samotná jsou nezletilým studentům se souhlasem zákonných zástupců povolovány vycházky i do pozdních nočních hodin, případně je jim umožněn vstup do objektu i po 1. hodině ranní, když je toto nahlášeno předem.

Také je zde možnost pobytu přes víkend i pro nezletilé studenty, který je řešen tak, že rodiče prohlásí, že za žáka či studenta přebírají zodpovědnost po dobu, kdy není přítomen pedagogický dozor, což je od pátku cca 15:30 hodin, do neděle 17:00.

Domnívám se, že tento způsob ubytování kdy od pátečního večera do nedělního odpoledne si studenti žijí vlastním životem a v průběhu týdne je opět kontrolováno a sankcionováno nedodržení vnitřního řádu, způsobuje vážný rozpor.

Vedení domova mládeže i vychovatelé tuší, že v průběhu víkendu, kdy nad studenty není dohled asi nebude vše v pořádku, ale chová se podle přísloví „Co oko nevidí, to srdce neželí“. Myslím, že z dlouhodobého hlediska se tato strategie může stát příčinou vážných problémů. Podle mého názoru tak přinejmenším učí studenty pokrytectví.²⁵

Rozhovor s dlouholetou vychovatelkou Domova mládeže v Praze 9

Tento rozhovor jsem vedla s mojí bývalou kolegyní, která tento rok odchází do důchodu. V domovech mládeže pracovala 32let, z toho 15 let v Domově mládeže v Praze 9

Jsi na konci své kariéry ráda, že jsi se tak velkou část své kariéry věnovala výchově v domově mládeže?

„Rozhodně ano, stálý styk s mladými lidmi mi přináší radost. Jsou většinou plni optimismu a dobré nálady a to se pak přenáší i na mne.“

Jaké vidíš rozdíly v pedagogickém vedení dříve a dnes

---

²⁵ <https://www.dmlovosicka.cz/upload/files/1559f842cbb43e56-94304780.pdf> [online]. [cit. 2017-12-03].

„Ten rozdíl je propastný v roce 1985, kdy jsem začínala, bylo na pokojích internátu 8 – 12 dívek, které spaly na palandách. Pracovala jsem jako vychovatelka na internátě středního odborného učiliště a dívky měly přísný režim.

Normální byly ranní nástupy, denní kontroly pokojů a hlavně všechny aktivity byly povinné. Návraty z vycházek se musely striktně dodržovat a výjimky byly opravdu výjimečné. Dnes v Domově mládeže v Praze 9 je tomu jinak a to je myslím dobře. Dívky i chlapci mají větší prostor pro vlastní aktivity a osobní rozvoj.

Domov mládeže dnes nabízí spoustu možností, jak se dá volný čas smysluplně strávit. Ustoupilo se od vedení pomocí zákazů a příkazů a naše „děti“ se teď snažíme vést pomocí motivace.“

A jaké je to dnes pro vychovatele? Co Ti vyhovuje dnes více než dříve a co naopak.

„Líbí se mi, že se studenty mohu mít přátelský vztah. Tím, že není nutné tolik dbát na pořádek (dříve museli mít studenti ustláno jedním předpisovým způsobem a v pokoji nesměli mít téměř žádné osobní věci), není nutné studenty pořád napomínat.

Problém pro mne je, když vedení ode mne požaduje splnění plánovaných aktivit s nutným počtem účastníků a těm se zrovna nechce a nějaké přemlouvání nefunguje, to je pak spíše brzda pro příští aktivity, protože než aby je někdo přemlouval, tak raději řeknou rovnou, že nejdou. Jako velký problém vidím nárůst agendy. Denně strávím několik hodin vypisováním a přepisováním dat na několik různých míst a také mě zatěžuje to, že naplánovanou aktivitu musím oznámit písemně – dát návrh, když aktivita proběhne, musím psát reflexi a sebereflexi a mně se to zdá zbytečné.

Dříve jsme si sedli, popovídali si o tom, co by kdo chtěl nebo mohl dělat a kolik na to může utratit a pak se aktivita provedla. Reflexi, kromě velkých akcí jsme dělali jen ústně. Ale abych si jen nestěžovala, myslím, že dnešní mladí lidé jsou báječní. Také sleduji, že se většina našich svěřenců odpovědně připravuje do školy, což dříve nebývalo tolik k vidění.“

Poslední otázka: Myslíš, že domovy mládeže, tak jak jsou vedeny, mají budoucnost?

„Určitě ano. Pořád bude dost rodičů, kteří chtějí dát dítě na střední školu nebo učiliště vzdálené od jejich bydliště a raději obětují trochu jeho soukromí než bezpečí a také je ubytování v domově mládeže díky státní dotaci poměrně levné. Myslím, že budou postupně vznikat i soukromé domovy mládeže, kde bude ubytování kvalitnější a také dražší.“

7.7. Kultura domova mládeže, image a klima

Vedení domova mládeže se snaží o vytvoření přátelského prostředí, které žákům a studentům zajistí dobrou výchozí pozici pro zvládnutí náročného odloučení od rodiny a přechodu ke středoškolskému vzdělání.

Žáci a studenti jsou vedeni k dodržování pravidel slušného chování a k zodpovědnosti za svůj osobní rozvoj. Domov mládeže v Praze 9 je vyhledáván rodiči především pro svou polohu blízko stanice metra xxx a tím dobrou dopravní dostupnost do centra města i celé Prahy. Tento domov mládeže je velmi moderně zařízen a rodičům i žákům velmi vyhovuje ubytování ve dvoulůžkových nebo jednolůžkových pokojích.²⁶

---

²⁶ <https://www.dmlovosicka.cz/upload/files/859f84248e40065-92010509.pdf> [online]. [cit. 2017-12-03].

7.8. Charakteristika vychovatelského sboru

Vzhledem k tomu, že Domov mládeže Praha 9 je složen ze dvou poboček, druhou pobočkou je Domov mládeže v Praze 2, je pedagogický sbor veden dvěma vedoucími vychovatelkami a jednou hlavní.

V domově mládeže v Praze 9 pracuje 10 skupinových vychovatelek, jedna vedoucí vychovatelka, která má na starost též polovinu 6. výchovné skupiny, jedna denní vychovatelka, která chodí jen na ranní směny od 8:00 do 14:30 a pracuje na Hlavní službě, kde vyplňuje denní hlášení a vyřizuje aktuální potřeby studentů. Tato vychovatelka má na starost druhou část 6. výchovné skupiny. Hlavní vychovatelka svolává denní porady a provozuje skupinové sportovní aktivity s žáky a studenty.

Pedagogický sbor Domova mládeže v Praze 9 se v současné době skládá ze tří vychovatelek v předdůchodovém věku z nichž je jedna vedoucí vychovatelkou a šesti vychovatelek ve věku do 30ti let, které právě dokončily vzdělání nebo jej dokončují v kombinovaném studiu. V pedagogickém sboru je též jeden mladý vychovatel, který vede skupinu nezletilých chlapců.

Každý vychovatel se specializuje na nějakou mimoškolní aktivitu a vede ji. Je zde vychovatelka, která se stará o environmentální výchovu, ruční práce, výtvarné činnosti, knihovna a další aktivity. Na pořádání společných akcí se podílejí všechny vychovatelky i vychovatel.²⁷

7.9. Pojetí vnitřního řádu Domova mládeže v Praze 9

Vnitřní řád domova mládeže je právní normou vycházející ze Školského zákona, patří mezi veřejné dokumenty a je k dispozici studentům ubytovaným v domově mládeže v tištěné formě na místě k tomu určeném. Vnitřní řád je možné vyhledat také na webových stránkách domova mládeže.

---

²⁷ Zdroj: Manuál pro vychovatele Domov mládeže v Praze 9

Každý ubytovaný žák i student a zákonní zástupci nezletilých ubytovaných mají povinnost se s vnitřním řádem prokazatelně seznámit, což stvrzují svým podpisem. Ve vnitřním řádu ředitel domova mládeže vymezuje pravidla, která jsou závazná pro všechny ubytované. Porušování těchto pravidel má za následek sankce. Těmi mohou být ústní napomenutí vychovatele, písemné napomenutí, důtka ředitele a při opakování závažných přestupků, vyloučení žáka nebo studenta z ubytování v domově mládeže. Sankce za závažné přestupky stanoví pedagogicko – výchovná komise pod vedením ředitele domova mládeže.

Ve vnitřním řádě najdeme způsob jakým je organizováno ubytování studentů, kritéria přijetí k ubytování, denní režim a režim plateb, povinnosti zákonných zástupců, zajištění bezpečnosti žáků a studentů, způsob a organizace stravování. Pro snadnou orientaci v nejdůležitějších nařízeních Domova mládeže v Praze 9 slouží Výňatek z Vnitřního řádu.

Výňatek z VŘ DM pro zákonné zástupce pro školní rok 2016/2017

Beru na vědomí a respektuji, že:

- 1. Žáci a studenti ubytovaní v domově mládeže jsou povinni se řídit vnitřním řádem, režimem dne, bezpečnostními pravidly a hygienicko-epidemiologickým režimem. Neznalost těchto dokumentů neomlouvá.*
- 2. Zákonní zástupci respektují VŘ, režim dne a úzce spolupracují s pedagogy.*
- 3. Domov mládeže je školské zařízení, které poskytuje žákům a studentům ubytování a služby za účelem studia. Tomu odpovídá vybavení i rozsah a možnosti služeb.*
- 4. Omlouvat nezletilé žáky je nutné vždy předem a pouze písemně na e-mail nebo SMS zprávou do 19,00.*
- 5. Nezletilý žák je povinen používat vycházkovou knížku k zápisu odjezdů z domova mládeže, příjezdů do domova mládeže, příjezdů domů, k povolení vycházek a návratu z nich.*

6. Výjimečné vycházky nad rámec režimu dne a prodloužené vycházky konzultují zákonní zástupci vždy předem se skupinovou vychovatelkou / skupinovým vychovatelem.

7. Jakoukoliv změnu (adresy, zdravotního stavu, školy apod.) je třeba neprodleně nahlásit skupinové vychovatelce. Stejně tak i změny kontaktních údajů zákonných zástupců z důvodu nutnosti komunikace.

8. V případě změny zdravotního stavu (nemoc, úraz) je zákonný zástupce povinen zajistit odvoz nezletilého žáka domů.

9. Žák / student je v domově mládeže ubytován vždy na jeden školní rok, tzn., nemá právní nárok na ubytování po celou dobu studia. Na základě studentova chování může skupinová vychovatelka rozhodnout o neudělení přihlášky na následující školní rok.

10. Nedělní příjezdy studentů jsou od 17,30 hodin do 22,00 hodin. Páteční odjezdy jsou do 14,00. Žák má povinnost odjet dle organizace školního roku na prázdniny, víkendy a svátky z domova mládeže.

11. Při změnách chování a jednání, neadekvátních reakcích či nepříznivém zdravotním stavu je pedagog povinen zajistit žákovi a studentovi lékařskou pomoc. Vždy o situaci informuje zákonného zástupce nezletilého žáka.

12. Povinností zákonného zástupce je uhradit platbu za ubytování vždy do 20. dne předcházejícího měsíce. Měsíční platba za ubytování se odečítá vždy 1. den v měsíci. Neuhrazení platby za ubytování a stravování delší než dva měsíce může být důvodem pro ukončení pobytu v domově mládeže.

13. V případě žáka z rozvedené rodiny je povinností zákonného zástupce doložit potvrzení o svěřeni do péče.

14. V případě poškození vybavení interiéru pokoje a ztráty inventáře v pokoji hradí škodu žák.

15. *Není povoleno instalovat vlastní inventář (nábytek, technika) do pokoje. Veškeré vlastní elektrospotřebiče musí být předem schváleny skupinovou vychovatelkou a zrevidovány.*²⁸

7.10. Organizace školního roku

Školní rok v Domově mládeže v Praze 9 je organizován v závislosti na organizaci školního roku vyhlášenou MŠMT. Nástup k ubytování na začátku a ukončení na konci školního roku, vyhláší ředitel domova mládeže. Ubytování bývá přerušeno v době vánočních prázdnin. Odjezdy a příjezdy studentů v době ostatních prázdnin a státních svátků ohlašuje ředitel domova mládeže.

7.11. Aktivity v Domově mládeže v Praze 9

V Domově mládeže v Praze 9 se koná několik aktivit pravidelných a mnoho jednorázových. Z pravidelných aktivit sportovních aktivit jsou to 1x týdně zumba, kruhový trénink a jóga, 1x týdně mají žáci a studenti otevřenu knihovnu, denně mají žáci možnost navštívit posilovnu – dospělí od 7:00 do 22:00 a nezletilí v hodinách s dozorem. 1x týdně se také koná kroužek ručních prací.

Z jednorázových aktivit je to především několik přednášek Policie ČR na téma bezpečnost v Praze. Několikrát ročně jsou pořádány akce s diskotékou například Halloweenská zábava, Vánoční besídka a závěrečný táborák. Další aktivity si organizují jednotlivé vychovatelky ve svých skupinách. Kromě pravidelných schůzek 1x měsíčně pořádají společné vaření, pečení nebo vycházky po Praze.

8. Písemná příprava na aktivitu

Úvod

V době, kdy jsem zadávala následující téma k aktivitě pro studenty a žáky, jsem pracovala v domově mládeže, kde je ubytováno 322 studentů a studentek ve věku

---

²⁸ <https://www.dmlovosicka.cz/upload/files/1559f842cbb43e56-94304780.pdf> [online]. [cit. 2017-12-03].

od 15, do 24 let. Studenti se vracejí do domova mládeže v průběhu odpoledne a večera v závislosti na délce výuky a vlastních zájmových činnostech. Veškeré volnočasové aktivity jsou jim nabízeny na bázi dobrovolnosti.

Většina aktivit v Domově mládeže v Praze 9 je soustředěna na sportovní vyžití studentů, proto mě napadlo změnit tento stav nějakou činností, které by se mohli zúčastnit i ne příliš sportovně zaměření studenti. Tato aktivita byla koncipována pro všechny studenty Domova mládeže v Praze 9.

S kolegyní výtvarnicí, která dříve v Domově mládeže v Praze 9 vedla výtvarný kroužek, jsme se rozhodly hledat náměty, které by naše studenty mohly zaujmout. Z výtvarných činností jsou jim nabízeny například: základy pletení nebo výroba vánočních ozdob. Ke konkrétním příležitostem jsme s vychovatelkami pořádaly tematické workshopy: například výzdoba na Halloweenskou party – soutěž o nejkrásněji vydlabanou dýni, malování na sklo – svícný na vánoční besídku, velikonoční vazba atd.

K následující aktivitě jsme se odhodlaly poté, kdy jsme zjistili, že studenti o pravidelnou činnost ve výtvarném kroužku nemají velký zájem. Proto mi bylo jasné, že i náš projekt musí být krátkodobý s jasným cílem, který by studenty zaujal. Hledaný kontext jsme posléze našly v tématu krajiny, která propojuje všechny naše činnosti.

Zadání: Vyberte místo, kde je vám dobře, kde se „cítíte doma“ a poříd'te jeho fotografii, fotit můžete i na mobil. Vytvořené fotografie s popisem místa, kde byly vytvořeny, pošlete e-mailem. Vyberte si, jestli chcete, aby pod fotografií bylo vaše jméno, nebo jen místo vzniku díla.

Cíl práce:

Cílem bylo zaujmout studenty něčím méně obvyklým a pozitivně je motivovat k úvahám o prostředí, kde se cítí dobře. Dále jsme měly záměr ukázat zajímavá místa z nichž studenti pocházejí a přispět tak k tomu, aby se více zajímali o sebe navzájem, představili svým spolubydlícím oblíbená místa v ČR a rozvíjeli tak svoje sociální kompetence. V neposlední řadě stála snaha zaujmout studenty pro výtvarnou činnost.

Projekt „Kde jsem doma“

V Domově mládeže v Praze 9 se sice vyskytují výtvarně nadaní studenti, kteří studují výtvarné školy, ti jsou ale velmi zaměstnáni školními projekty, a proto bylo třeba projekt zaměřit hlavně na ostatní studenty.

Chtěly jsme s kolegyní, k práci motivovat i studenty, kteří neumí kreslit, tak jsme z možných výtvarných prostředků vybraly fotografii. Dále jsme uvažovaly tak, že studenti stále nějak mezi sebou soutěží a jsou za něco hodnoceni. S projektem „Kde jsem doma“ se nám nabídla možnost použít všechny práce a nesoutěžit. O projektu studenty informovaly vychovatelky ve výchovných skupinách a upoutávka byla i na nástěnkách jednotlivých skupin formou plakátu.

Námět a téma – Krajina ve výtvarném umění

Studenti v domově mládeže snášejí odloučení od domova různě. Někteří jsou rádi, že se vyhnou ustavičnému dohledu rodičů, jiní si zvyknou na nové přátele a školu a pro některé studenty je velmi těžké, být vzdáleni od rodiny. Všechny ale spojuje to, že mají ve svém srdci místa, která jsou jim milá. Námětem nám proto byla krajina ve výtvarném umění.

Inspirace výtvarnými díly

Se studenty jsem byla na výstavě „Co čas už nevrátí /Praha 60. let ve fotografiích Borise Baromykina“ uspořádané Muzeem hlavního města Prahy. Výstava byla provedena z černobílých snímků Prahy 60. let a byla zaměřena dvěma směry. Prvním byla žánrová fotografie z pražských ulic a veřejných prostranství. Na fotografiích byla skvěle zachycena, atmosféra doby jejich vzniku.

Druhá část výstavy se věnovala společnosti a výrazným osobnostem 60.let například zde byly profily hudebních divadel Apollo, Semafor včetně portrétů herců a zpěváků z té doby. Studenti si rádi vyslechli i vyprávění mé a mojí kolegyně o době vzniku fotografií – například otevřené tramvaje, uhlíři s putnami, jak takové skládání uhlí probíhalo a jiné.

Inspirativní, pro náš budoucí úkol byly zejména fotografie města, které se svým provedením (černobílá fotografie), výrazně liší od barevných fotografií na něž jsou zvyklí.

Další inspirací byla pro studenty návštěva výstavy českých krajinářů „Má vlast“ s podtitulem pocta české krajinomalbě. Výstavu jsme navštívili v jízdárně Pražského hradu.

Většina v našem Domově mládeže ubytovaných studentů, pochází z malých měst a vesnic a tak velkou výstavu viděli poprvé. Poprvé měli možnost z blízka vidět obrazy slavných českých malířů například A. Chitussiho, J. Průchy, A. Slavíčka, V. Špály, Toyen a dalších umělců. Pro náš budoucí úkol bylo inspirativní vidět rozdílné pohledy malířů na krajinu například: Václav Špála – kubistické tvary, modrá barva, Toyen – tvary a imaginární krajina, Antonín Slavíček – zachycení okamžiku, nálady.

Studenty na výstavě zaujala i díla malířky Toyen, tak jsme následně navštívili i samostatnou výstavu Toyen v Sovových mlýnech. Zároveň s touto výstavou jsme shlédli výstavu děl Františka Kupky a soch na nádvoří Sovových mlýnů. Výlet jsme zakončili podnětnou diskusí nad čajem v Mlýnské kavárně na Kampě. Surrealistické obrazy Toyen některé studenty nadchly, jen se víc líbily obrazy Toyen vystavené na výstavě Má vlast, než ty na Kampě. Pozornost přitáhla i díla Františka Kupky a propojování barev tohoto průkopníka abstrakce. Po návštěvách výstav jsme s kolegyní přikročily k zadání projektu, který jsme nazvaly „Kde jsem doma“.

Výstup:

Hlavním výstupem celé akce byla nástěnka 4m dlouhá, kde byly na papírech flipchart vystaveny fotografie studentů s popiskem místa vzniku. Studenti většinou nechtěli být uvedeni pod obrázky jako autoři snímků. Příspěvky byly na výstavu umístěny postupně, jak je studenti posílali.

Sebereflexe:

Z vlastní zkušenosti vím, jak člověka na dlouhou dobu ovlivní negativní ohodnocení jeho výtvarných schopností. Toho se často dopouštějí učitelé na

základních školách pod tlakem nutnosti ohodnotit výtvarný počín žáka známkou. Často se nehodnotí kreativita a fantazie, ale přednost dostává hodnocení podle dodržení nastavených pravidel např. Výkres přes celou stránku, použití předepsaných barev atd.

V tom má školské zařízení jako je domov mládeže nespornou výhodu. Může aktivity podporovat a hodnotit výsledná díla nemusí. Co ale potřeba hodnotit je, to je průběh aktivity a její přínos pro studenty. V našem případě je možné říci, že průběh akce je možné pokládat za zdařilý. Ve studentech námět krajiny probudil fantazii a chuť se pochlubit vlastní tvorbou. Výstava fotografií měla úspěch.

Pro mne samou byly práce a s ní spojené návštěvy výstav, velkým přínosem. Ve studentech byl objeven zcela netušený potenciál a proto jsme s kolegyní výtvarnicí obnovily výtvarný kroužek. Musím přiznat, že se hlavně z počátku, jednalo o náhodu a ne záměr vytvořit kontext mezi návštěvami výstav a vlastní činností studentů.

Přínosem pro studenty pak bylo jednak zvýšení kompetencí výtvarných, tak sociálních. Děvčata a chlapci spolu o vystavených fotografiích hovořili v ryze pozitivním duchu. Připomínám, že se jedná o velký domov mládeže, kde je momentálně ubytováno přes 300 studentů, kteří se vzájemně příliš neznají.

Některé vystavené fotografie jsou uvedeny v příloze

9. Závěrečná reflektivní úvaha o vlastním studiu

Můj otec byl ročník 1924 a všechna svá studia, včetně měšťanské školy, získal při zaměstnání. Vystudoval tak Střední obchodní školu, VŠE stavební ekonomii dostudoval v padesáti dvou letech a v sedmdesáti dokončil auditorský kurz. Činnost auditora pak vykonával až do osmdesáti pěti let. V téhle zarputilosti s ním odmítal zestárnout natolik, že již není třeba nic nového se učit se stal mým velkým vzorem.

Dalším z impulzů, které mě dovedly ke studiu Vychovatelství na Univerzitě Karlově, byla domněnka mé tehdy tříadvacetileté dcery, že na studium je již moc

stará. Já jsem se stará necítila, tak jsem se přihlásila ke kombinovanému studiu Vychovatelství, a když jsem byla ke studiu přijata, rozhodla jsem se, byť s rozporuplnými pocity, studium zahájit.

Jsem velmi ráda za to, že jsem měla možnost studium Vychovatelství absolvovat. Přesto, že jsem studentka ve věku již poněkud pokročilém, nesetkala jsem se po dobu studia s žádnými negativními reakcemi a jak spolužáci, tak vyučující se ke mně chovali vždy velmi hezky. Studium pro mě bylo velkou inspirací. Vždy jsem ráda četla, ale pod návalem práce a rodinných problémů se stalo, že časem se můj literární repertoár zúžil na detektivní žánr a odbornou literaturu.

V průběhu studia jsem byla nucena si přečíst knihy, které jsem kdysi četla, ale již jsem si je nepamatovala a také knihy, které bych asi sama nevyhledala. Tato četba i přednášky většiny vyučujících, mi pomohly vymanit se ze zažitých stereotypů a zkoušet nové směry a metody, které pomáhají, aby se mi práce s lidmi nestala pouhou rutinou.

Velmi přínosné pro mě bylo, že jsem se seznámila s pro mě doposud neznámými metodami pedagogické práce v oblasti výchov. Zcela nové a velmi zajímavé pro mě byly výtvarná, hudební a dramatická výchova, kde jsem nabyté znalosti mohla hned prakticky použít při práci se studenty.

Velmi pozitivně hodnotím přístup našich vyučujících k nám studentům kombinovaného studia, které opravdu prospělo rozvoji mých pedagogických názorů a postupů a pomohlo mi ujasnit si, jaký bych si přála dále držet směr na své pedagogické dráze.

10. Soupis použité literatury a pramenů

1. ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ. *Psychologie pro učitele*. 2. vydání. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X.
2. HÁJEK, B. HOFBAUER, B. PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*, Praha: Portál, 2011, 240s. ISBN 978-80-262-0030-7

3. HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4674-6.
4. [Http://prima.iprima.cz/porady/ja-kajinek/zpoved](http://prima.iprima.cz/porady/ja-kajinek/zpoved) [online]. [cit. 2017-12-03].
5. [Http://www.msmt.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-zari](http://www.msmt.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-zari)[online]. [cit. 2017-12-03].
6. [Http://www.dmlovosicka.cz/](http://www.dmlovosicka.cz/) [online]. [cit. 2017-12-03].
7. MAKARENKO, Anton Semjonovič. *Začínáme žít: Pedagogická poema*. 8. vydání. Praha: Lidové nakladatelství, 1973. ISBN 26-049-73.
8. PUGNEROVÁ, Michaela a Jana KVINTOVÁ. *Přehled poruch psychického vývoje*. Praha: Grada, 2016. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5452-9.
9. *Výhláška č. 108/2005 Sb. o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních*. In
10. *Zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*. In

11. Přílohy

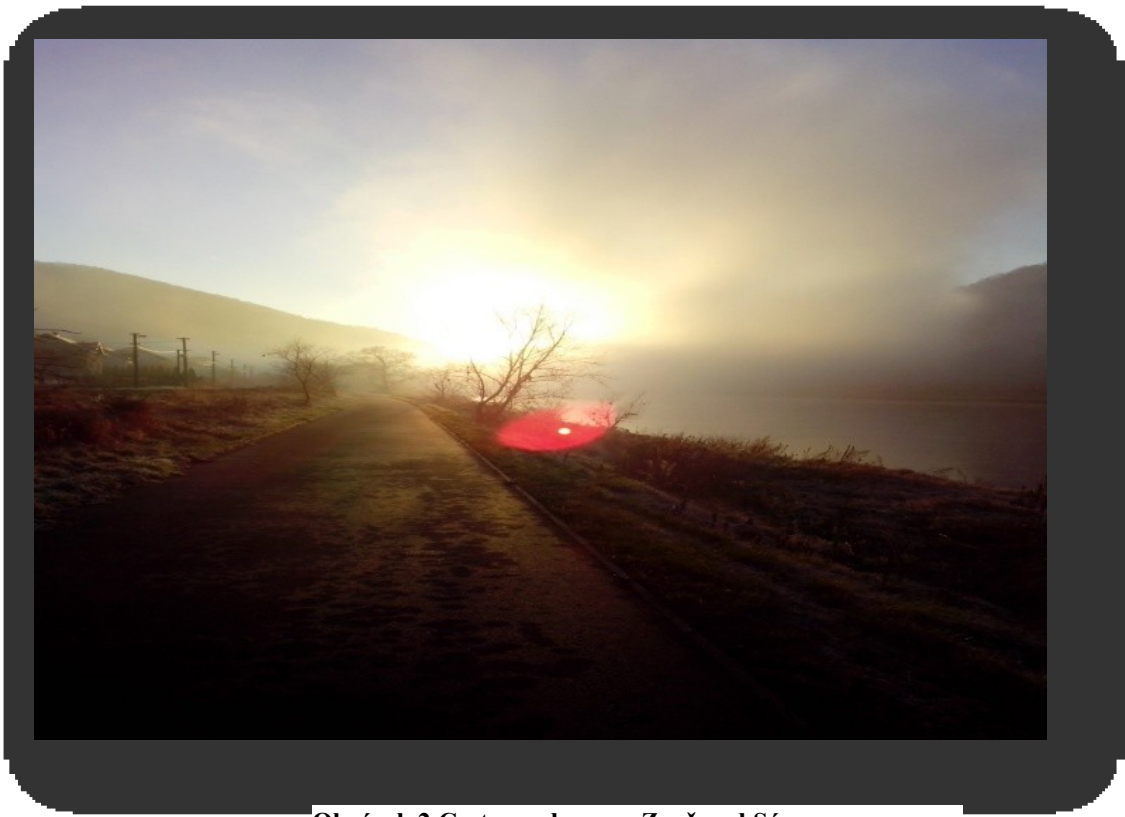
Fotografie studentů do projektu „Kde jsem doma“

Obrázek 1 Cesta v polích Dobruška

Obrázek 2 Vlašim Moje flétny na stromě

Obrázek 2 Cesta za sluncem Zruč nad Sázavou

Obrázek 3 V lese, Liběchov

Obrázek 4
Pražské nábřeží

Obrázek 5
**Rybník
Havlíčkův
brod**

Obrázek 6 Rybník, Bystré u Poličky

Obrázek 5 Na kopci v Bystrém u Poličky

Obrázek 7 Litoměřice, oblouk do neznáma

Obrázek 8 České středohoří

Obrázek 9 Třeboň, Cesta v polích

Obrázek 10 Žalhostice, Rybník